

PISANII SÂNGEORZENE

- SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE LOCALĂ -

**ANUL V,
NR. 4(44),
APRILIE
2016**

**ÎN ACEST NUMĂR:
ANAMARIA MIHĂILĂ, IOAN MACAVEIU,
ARTEMIU PUBLIU ALEXI, TRIBUNA,
DORIN DOLOGA, FOAIA POPORULUI,
ȘTEFAN BUZILĂ, ALEXANDRU DĂRĂBAN**

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL V, NR. 4 (44), APRILIE 2016

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor **FLORIN HODOROGA**
teolog **ALEXANDRU DĂRĂBAN**

REDAȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
alexandrudaraban53@gmail.com

TEHNOREDACTARE: Alexandru Dărăban
Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:
<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>
<http://en.calameo.com/accounts/3280504>
<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA I: Sângeorzul din alte vremuri
Fotografie din colecția Dorin Dologa

COPERTA IV: Călăreți la o nuntă din Sângeorz
Fotografie din colecția Saveta Șteopoaie (fostă Algeorge), fiica unuia dintre
cei patru călăreți

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
-----------------------------	---

EDITORIAL

ANAMARIA MIHĂILĂ , <i>Valențe culturale ale unui oraș cu „potențial”</i>	7
---	---

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

IOAN MACAVEIU , <i>Corespondența „Tribunei”</i>	13
DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI , <i>Fondurile grănicerești din Năsăud – II</i>	15
*** <i>Măcelul de la Feldru</i>	18
DORIN DOLOGA , <i>Aspecte istorice privind localitatea Sângeorz-Băi</i>	21
*** <i>Soții Bârsan arestați</i>	24

RESTITUIRI

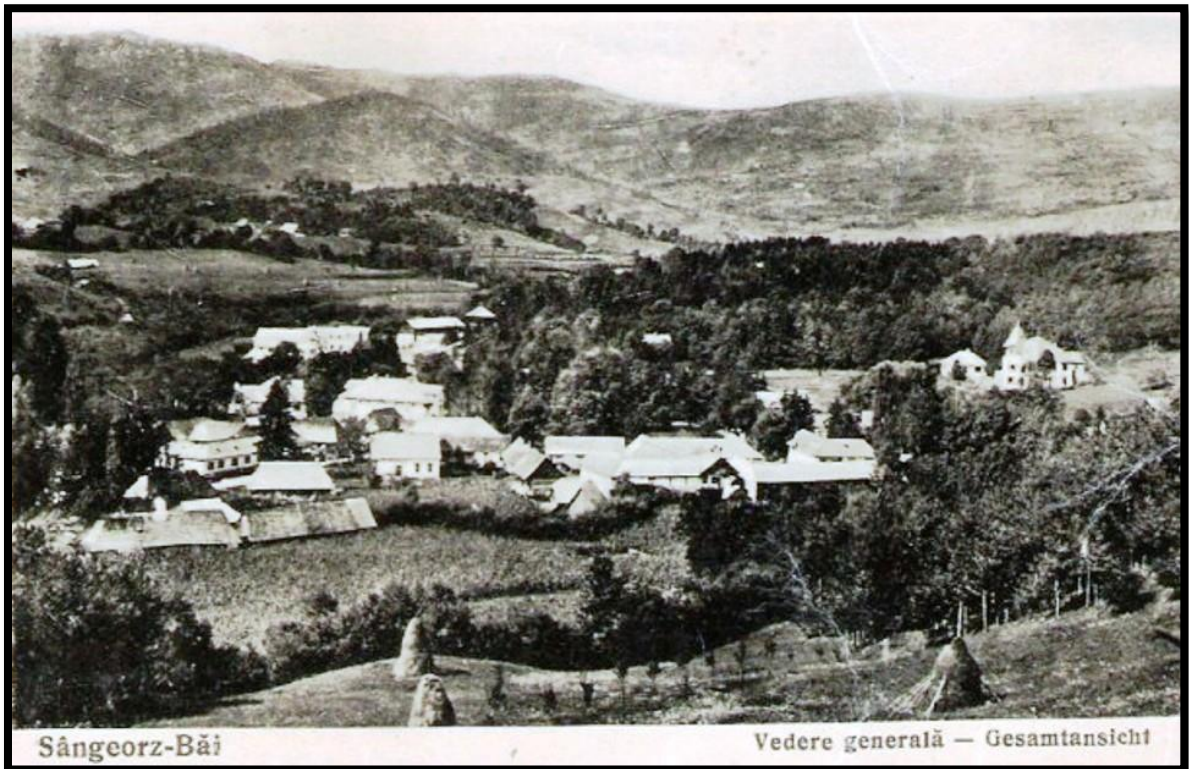
DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI , <i>Poporul român în oglinda poeziei sale</i>	25
--	----

TRADIȚII

ȘTEFAN BUZILĂ , <i>Nunta la țăranul român din jurul Năsăudului</i>	33
---	----

RĂNILE COMUNISMULUI

ALEXANDRU DĂRĂBAN , <i>Autori din Bistrița-Năsăud care au Adus osanale regimului comunist în ziarul „Ecoul”</i>	41
--	----

Sângeorz-Băi

Vedere generală — Gesamtansicht

SÎNGEORZ-BĂI $\frac{1}{2}$
 $\frac{3}{4}$

Fotografii din colecția Dorin Dologa

Valențe culturale ale unui oraș cu „potențial”

ANAMARIA MIHĂILĂ

Urmăream, nu demult, o discuție de-a dreptul măgulitoare pentru Sângeorz despre originile scriitorilor din generațiile recente pe o rețea de socializare. Pomenite doar, nume ca Ioana Nicolaie, Mihaela Ursa, Marin Mălaicu-Hondrari, Dan Coman, Florin Partene, Marius Conkan și Mircea Cărtărescu se situau, într-o formă sau alta, în relație cu orașul aparent periferic al regiunii bistrițene. Fără prea

multe pretenții de a-i asuma, orașul – prin locuitorii lui – ar trebui, cel puțin, să-i (re)cunoască. De departe, proza sau poezia lor traduc estetic o realitate personală, a unui Sângeorz aproape utopic, pe care cu greu îl mai regăsim astăzi.

Posibilitățile orașului de a se dezvolta sunt, în primul rând, relațiile pe care le au cu oamenii care pleacă și revin constant aici. Vorbim zadarnic de potențial turistic și cultural. E drept, el exista, dar în loc să crească, s-a redus de-a lungul timpului. Sângeorzul rezistă mai ales prin oamenii lui; orașul-stațiune ce trăiește într-o criză continuă de la Revoluție încoace adăpostește o emulație de scriitori atât de puternică cum rareori e întâlnită. Mi-ar fi plăcut să văd în proiectele culturale ale acestuia o aducere laolaltă a lor; poate se va întâmpla curând. Totul se urnește în campanie.

Dintre toate variantele ce mi se oferă, voi vorbi aici despre două: Mihaela Ursa și Ioana Nicolaie. Selecția subiectivă a două voci feminine din pleiada de scriitori sângeorzeni bărbați vine să restabilească un canon personal. Din amintirile mamei mele, portretul Mihaelei Ursa e similar celui pe care îl regăsesc zilnic pe coridoarele Facultății de Litere: senin și luminos, decorat mereu cu coroaniță sau cu panglicile acelea tricolore, azi imagine, ce îi confirmau calitatea de șef de unitate într-un univers închis, socialist. După un parcurs

ANAMARIA MIHĂILĂ

școlar impecabil, pe care scriitoarea îl depășește fără rețineri și fără proiecții false autobiografice, tematica corporalității, dezbaterile controversate de gen, disfuncționalitatea cauzată de eterna dispută a feminismului s-au concretizat în cărți numeroase recunoscute de Uniunea Scriitorilor și de lumea literară care delimitează textele care contează de celelalte.

Dincolo de chestiunea sensibilă încă a *Eroticonului*, teoriile literare pe care le discută, problemele de funcționalitate ale ficțiunii, ale metaficțiunii și ale derivatelor dovedesc maturitatea unei scriitoare care concurează răspunsurile românești la piața literară străină, occidentală. O analiză subtilă, rafinată, o scriitură mereu argumentată și pertinentă, modalitatea de a scrie a Mihaelei Ursa e recognoscibilă. A avea o culoare stilistică aparte și o voce puternică care să se despartă de multitudinea de voci teoretice, a dezvoltat o carieră didactică în care studenții să-și dorească să audieze cursul pentru a discuta literatură cu cineva care să scoțosească dedesubturile fiecărui roman, a inițiat un cerc metacritic și o revistă cu caracter științific care să vină înspre studenți cu încrederea necesară pentru a-i determina să scrie, sunt câteva dintre atributele unei scriitoare care a copilărit într-un univers intim, comun aparent cu al nostru, cel de acum, în care locul acesta era încă dătător de povești și de ficțiuni, de refugii literare și de liniște autentică.

Amintirile ei păstrează un Sângeorz cu străzi bătătorite de roțile căruțelor, cu case mici, din lemn, fără pretențiile celor multicolore și imense de azi, cu oameni sinceri și buni și cu dorințe individuale. Astăzi, orașul a devenit casa bunicilor Nonei și Mirei, refugiul prielnic scoaterii amintirilor din tolba cu povești, o proiecție a unei lumi a inocenței copilăriei și a jocurilor posibile doar prin prezență, prin atingere, prin apropiere – ascunselea, coarda, prinselea. Miturile copilului care alerga să calce pachetele goale de Carpați, care număra mașinile după culoare declarându-se învins sau învingător, care se ascundea în spatele căsuțelor cu „târnaș” asumă responsabilitatea unor nuclee de

ficțiune.

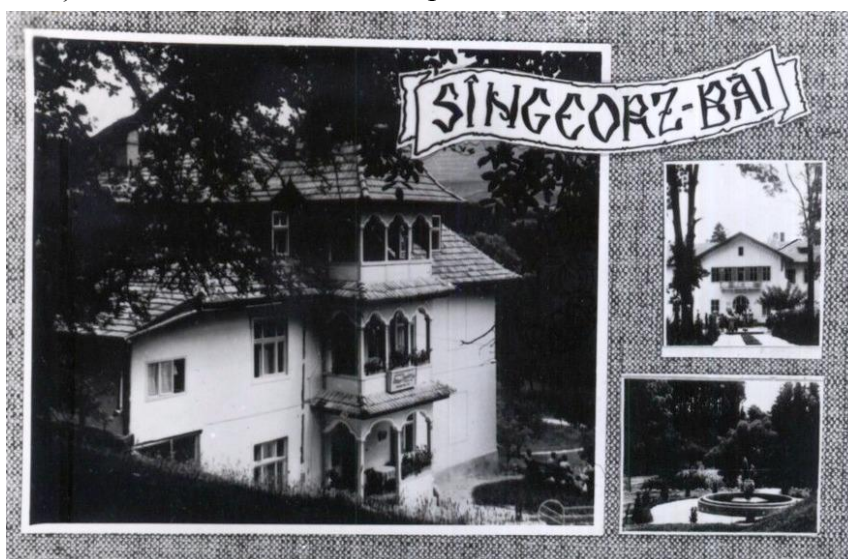
Imaginea pe care o am despre Ioana Nicolaie e, departe de una autentică, una mediată textual. După o copilărie petrecută aici, după un liceu absolvit în Năsăud, scriitoarea alege să studieze mai departe în București. Ca soție a lui Mircea Cărtărescu, ea riscă să

Valențe culturale ale unui oraș cu „potențial”

rămână mereu în proximitatea lui: o scriitoare de tranziție, care se hrănește din notorietatea celui de lângă ea. Însă Ioana Nicolaie tratează ficțiunea inteligent și narativizează un univers intim, accesibil prin excelență femeii. Sensibilă, ca altădată Mihaela Ursa, la problematica corporalității și la o identitate feminină, ea traduce prin literatură modificări tragice – maternitatea ca experiență ce schimbă formele de raportare la propriul corp al femeii (dacă ne gândim doar la *Cerul din burtă*), relația cu alteritatea, în principal masculină, proiecția unei corporalități deviate, ieșite din matca feminității. Însă, Ioana Nicolaie se apropie tot mai mult de imaginarul copiilor. Ultima ei carte, *Ferbonia*, reface tolba cu povești despre care discutăm mai devreme și recompune dimensiuni paralele, perfect rotunde și adaptabile unei logici a tuturor posibilităților.

Amintirile sângeorzenilor despre aceasta sunt vagi și se rezumă la o legătură aparte cu câteva locuri diferite ale orașului. În apropiere, copii jucându-se cu niște păpușele improvizate, alergând spre școală cu entuziasmul unei libertăți pe care o găseau oriunde, cu care se deprindeau să trăiască și de care nu s-au putut lipsi nici în scriitură. Autenticismul textelor Ioanei Nicolaie provine dintr-o nevoie organică de sinceritate și dintr-o neputință de desprindere de sine. E sigur că Ioana Nicolaie și Mihaela Ursa și-au găsit fiecare identitatea prin scris. Interesant e că cele două voci feminine ale locului vorbesc despre realități similare și despre traume, în toată gravitatea cuvântului, comune.

Realitățile lumii literare (oricât de străină și de greu accesibilă ar fi aceasta) trebuie să restabilească legăturile pierdute ale orașului cu oamenii săi. Pentru a scrie și pentru a fi în mijlocul noii „industrii” literare, centrele culturale oferă adevăratele variante de evoluție. La un moment dat, pentru a crește, nu se mai poate rămâne acasă. Dar pentru a nu ne mai mândri numai cu o apă minerală cu proprietăți curative deosebite care momentan se scurge prin țevi ruginite, pentru a nu ne mai extazia în fața unor investiții administrative de care era nevoie de mult și care au întârziat inadmisibil, e musai să vedem mai întâi oamenii și să îi asociem locului. Atâta timp cât privirile noastre se limitează la clădiri și la izvoare, vom continua să suferim. Mai optimiști, intelectualitatea arată nesperat de bine!

Fotografie din colecția Dorin Dologa

Vila Ciuta villa

Vila Halița villa
Sângeorz-băi

Fotografie din colecția Dorin Dologa

BISERICĂ,
ȘCOALĂ
ȘI SOCIETATE

Fotografie din colecția Dorin Dologa

Correspondența *Tribunei*

Năsăud, la 27 martie 1889

Preotul Ioan Macaveiu

Comitetul administrativ de fondurile centrale districtuale și de stipendii din fostul district al Năsăudului, ales pe baza statutului impus și nepublicat celor interesați, adică grănicerilor...

Moise Popu (Borgo-Tiha¹) e ales ca negrănicer, iar Vasile Popițan (Nepos) a renunțat de la mandat.

Aceștia sunt membrii aleși din partea reprezentanțelor politice din cele 45 comune (pe drept 44), care au format cândva fostul al II-lea regiment românesc de graniță.

Nu sunt însă nicidecât adevărații reprezentanți ai comunităților grănicerești! Neavând, prin urmare, nimic comun cu grănicerii, ar și trebui ca nici să nu mai aibă milă de durerile acestora!?

Dar, toți sunt grăniceri, - cu excepțiunea unui singur membru, - prin urmare, cu toții trebuie că simțesc durerea mulțimii! Ei bine, dacă simțesc durere, cine le-a șoptit ca să se lase să fie aleși? După ce însă sunt aleși, cine îi oprește ca să nu-și depună mandatele?

Nu mă îndoiesc că se vor afla membri cu caracter integru și independent care, mulțumindu-se de onorul ce li s-a făcut, se vor retrage din gloriosul loc. timpul ne va dovedi, dacă sunt sau nu atari membri în noul comitet!? În locul lor, însă, au să aleagă alți membri.

Oamenii noștri (domnii domnului Publiu²) zic: „decât străinii mai bine noi!”. Așadar, decât să te omoare străinul, mai bine să ne sinucidem? Eu zic: să citim mai adeseori „toporul și pădurea” domnului Alexandrescu! Gansenmarsch-ul³ nu-l vor opri nici articolele cele mai eminente și mai adevărate, nici ai „Gazetei Transilvaniei” și nici ai „Tribunei”, dar nici corespondenții acestor ziare.

La noi în Năsăud, - spun adevărul, - a încetat voința de a lucra în adevăratul înțeles al apărării intereselor grănicerești. Dovadă este apelul domnului Publiu, care a rămas literă moartă. Domnul Publiu, însă, a pledat pentru alegeri (contra tuturor drepturilor), se poate dar, că domnul Publiu din reprezentanții actuali (politici) va scoate un stegar, care să apere interesele comunelor politice. Domnul Publiu, însă, zicea: „Apărarea tuturor intereselor grănicerești?”.

¹ Borgo-Tiha = Tiha-Bârgăului.

² Este vorba de sângeorzanul Dr. Artemiu Publiu Alexi.

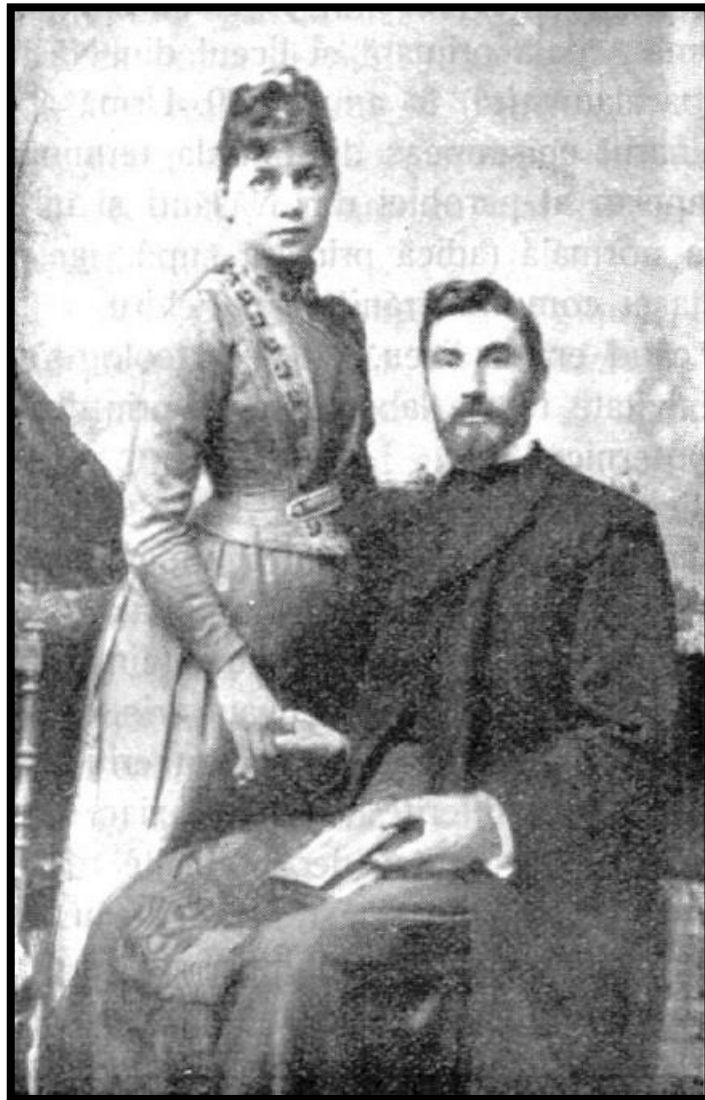
³ Gansenmarsch-ul = marșul găștelor.

Preotul Ioan Macaveiu

Domnul Publiu are să se pronunțe, acum, pe cine reprezintă? Am să-i văd tăria convingerilor în 6 aprilie a.c., când, adică, noul comitet va intra cu multă paradă în fosta sală a ședințelor comitetului grăniceresc. În acea zi au să se pronunțe toți aceia a căror inimă mai bate pentru apărarea intereselor grănicerești.

Să așteptăm cu toții!

Despre cei doisprezece membri numiți „regaliști” și denumiți din partea stăpânirii, cu proxima scrisoare¹.

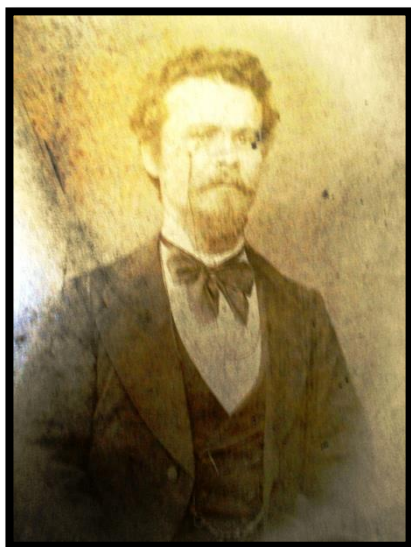
Fotografie din colecția Dorin Dologa

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul VI, 1889, nr. 63 (18/30 martie), p. 250.

Fondurile grănicerești din Năsăud

Dr. Artemiu Publiu Alexi

- II -

În articolul meu precedent mi-am expus vederile mele în privința alegerilor de membri în noul comitet și am semnalat atributele ce ar trebui să le aibă acei membri.

Împlinitu-s-au dorințele mele în această privință ori ba, se va dovedi prin faptele lor, căci nu e departe ziua – 6 aprilie – pentru care este convocat noul comitet.

Mare răspundere au luat acești oameni asupra lor față cu prezentul și cu viitorul. Grănicerii veterani au știut sacrifica cu o nobilă abnegație și cu o rară liberalitate avutul lor pentru scopuri de cultură națională. Datorința celor aleși este ca să știe apăra aceste averi, să știe lucra ca aceste averi să se folosească numai în sensul destinațiunilor statorite în actul fundațional.

Fiindcă răspunderea acestora este at de mare, las să urmeze lista acelor membri ca să fie cunoscuți de lumea interesată și ca mai ușor să se poată ține evidență în faptele lor, pentru care sunt responsabili înaintea istoriei:

- 1) Pamfilie Grapini, preot în Șanț (Rodna-Nouă);
- 2) Gherasim Domide, preot în Rodna Veche;
- 3) Ieronim Slăvoacă, preot în Ilva-Mare;
- 4) Lazăr Avram, preot în Maieru;
- 5) Sever Orban, preot în Coșna;
- 6) Ioan Isip, protojude administrativ în Rodna Veche;
- 7) Dr. Ioan Pop, profesor de Teologie în Gherla;
- 8) Dr. Ioan Mălaiu, profesor gimnazial în Năsăud;
- 9) Gavrilă Nechiti, învățător pensionar în Ilva-Mică;
- 10) Vasile Popișan, căpitan c. r. în pensie în Năsăud;
- 11) Ioachim Mureșan, avocat și secretar (pensionar) al fondurilor în Năsăud;
- 12) Gavrilă Scridon, profesor gimnazial în Năsăud;
- 13) Ioan Pavel, oficial r.u., pensionar și percepător provizoriu la fonduri în Năsăud;
- 14) Iacob Pop, învățător la Școala fundațională în Năsăud;
- 15) Maxim Pop, profesor gimnazial în Năsăud și protopop onorariu;
- 16) Grigore Moisil, vicar foraneu și fost președinte al fondurilor în Năsăud;

Dr. Artemiu Publiu Alexi

- 17) Ioan catone, preot în Salva;
 - 18) Petru Vârtic, preot în Mocod;
 - 19) Gavrilă Manu, avocat în Bistrița;
 - 20) Dr. Alexandru Larionesi, avocat în Năsăud;
 - 21) Dr. Artemiu Publiu Alexi, profesor în Năsăud;
 - 22) Iacob Prădan, proprietar în Năsăud;
 - 23) Ioan Jarda, director la Școala fundațională în Năsăud;
 - 24) Dr. Paul Tanco, director gimnazial în Năsăud;
 - 25) Nicolae Rus, protojude administrativ în Năsăud;
 - 26) Ioan Ciocan, director la administrația fondurilor în Năsăud;
 - 27) Vasile Dumbravă, preot în Bichigi;
 - 28) Vasile Terente, proprietar în Romuli;
 - 29) Gavrilă Cormoș, primar în Borgo-Rus (Rusu-Bârgăului, s.n.);
 - 30) Dănilă Șut, primar în Borgo-Joseni (Josenii-Bârgăului, s.n.);
 - 31) Nicolae Rău, preot în Borgo-Mijloceni (Mijlocenii-Bârgăului, s.n.);
 - 32) Atanasie Ușeriu, proprietar în Borgo-Suseni (Susenii-Bârgăului, s.n.);
 - 33) Simion Monda, protopop în Borgo-Bistrița (Bistrița-Bârgăului, s.n.);
 - 34) Teodor Vrăjmaș, preot și protopop onorar în Borgo-Prund (Prundu-Bârgăului, s.n.);
 - 35) Moise Pop (negrănicer), preot și protopop onorariu în Borgo-Tiha (Tiha-Bârgăului, s.n.);
 - 36) Nicolae Hângănuț, medic în Borgo-Prund;
 - 37) Istrate Suci, primar în Șieut;
 - 38) Ilie Cincia, proprietar în Gledin;
 - 39) Simion Beșan, notar comunal în Monor;
 - 40) Mihăilă Pop, învățător pensionar în Sân-Ioana (Sântioana, s.n.);
 - 41) George Morariu, învățător pensionat în Nușfalău;
 - 42) Ilie Posmușan, preot în Ragla;
 - 43) Zaharie Stegorean, sergent de jandarmi pensionat în Budacul-Românesc;
 - 44) Dănilă Lica, avocat în Bistrița;
 - 45) Chirilă Deac, preot în Șieut.
- Dacă vom face o analiză asupra acestei liste, primim următorul rezultat:
- 15 preoți;
 - 6 profesori;
 - 4 proprietari;
 - 4 avocați;
 - 2 învățători fundaționali;
 - 1 medic.
- Apoi:
- 6 pensionați;
 - 5 funcționari comunali;

Fondurile grănicerești din Năsăud

- 2 comitatensi.

Cum vor fi și cine vor fi membrii numiți de guvern, însă nu se știe, dar aceea se poate ști că aceia vor fi oamenii lui care, deodată cu numirea, vor primi și instrucțiunea, cum și în ce direcțiune au să lucreze în sânul comitetului. Pe lângă aceștia se vor atașa după obicei și funcționari comunali și municipali, ba poate că și unii dintre pensionații statului. Apoi, dacă toți aceștia vor forma numai o minoritate, este mai mult decât sigur că votul lor va primi aprobarea căci așa este spiritul constituționalismului unguresc.

La această ocaziune a primei reorganizări este drept că guvernul și organele sale din comitet s-au reținut de la ingerință. Protojuzii, sub conducerea cărora s-au întâmplat alegerile, de astă dată se vede că n-au primit nicio instrucțiune în privința alegerilor de pe sate și toate comunele au și ales după cum au fost luminate. O singură comună a făcut excepție, în care majoritatea reprezentăției s-a abținut de la votare, acesta este Năsăudul. Este probabil că de astă dată și din partea comitetului suprem și încă tot comisar regesc să se recomande spre numire numai membri români și, poate, că încă grăniceri pe cât se vor afla, zic este probabil de astă dată. Și dacă se va face aceasta acum, la început, se va face numai ca să nu se producă resens prea mare între grăniceri, să nu se facă mișcări de nemulțumire, ci să li se poată zice: „vedeți, că statul nu se amestecă în treburile voastre grănicerești, vedeți, că statul nu voiește decât ordine, etc.”.

Dar nu așa are să se întâmple în viitor.

mi-ar plăcea să fiu profet mincinos, însă peste șase ani altcum are să se reorganizeze comitetul. Cu cât membrii actuali se vor arăta acum și în decursul acestei perioade, mai slabi de înger, cu atâta reușita guvernului de atunci mai sigură și își va scoate mai mulți oameni ai săi. Atunci vor începe ingerințele, vor începe presiunile, punându-se întreg aparatul în mișcare. Și aceasta, de bună seamă, se va întâmpla dacă cei chemați, cei puși în fruntea afacerilor grănicerești nu se vor îngriji de cu bună vreme, mai bine ca acum, dacă membrii vor urma exemplul de la afacerile comitatense și nu se vor organiza și disciplina altcum. Dacă nici experiența tristă de peste un pătrar de secol nu va învăța minte pe fruntașii grănicerilor, dacă nici starea tuturor cauzelor grănicerești în care se află acum, nu va fi în stare de a inaugura o luptă mai bărbătească, mai bine chibzuită și cu puteri mai bine regulate, dacă neîncrederea și separatismul vor domni și mai departe, - atunci cei ce vor trăi numai peste șase ani, vor fi surprinși de comitetul ce se va alege și peste tot de fața lucrurilor grănicerești vor primi.

Erori s-au făcut și cu aceste alegeri, dar despre aceste în un alt număr proxim. Altcum și acele se pot îndrepta, barem, pentru viitor¹.

(va urma)

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul VI, 1889, nr. 62 (17/29 martie), p. 245.

Măcelul de la Feldru

- Raport special al „Tribunei” -

De lângă Rodna-Veche, în 24 noiembrie 1890

După scena sângeroasă care s-a săvârșit într-o comună curat românească, numaidecât am voit a vă încunoștința, însă lipsindu-mi informațiunile mai exacte, am așteptat cu răbdare ca să fiu mai sigur în cele ce vă comunic.

Un timp am cugetat a nu mă nici amesteca în această afacere preoțească, dar văzând că informațiunile care ați binevoit a le publica după cele scrise de „Erdélyi Híradó”, nici pe departe nu ating adevărul, nu pot trece cu tăcerea această scenă atât de dureroasă pentru ținutul nostru românesc de pe Valea Someșului.

Pentru aceea, voind a vă descoperi mai exact întâmplarea, vă comunic următoarele:

Comuna Feldru¹ aparține la pretura Rodnei din comitatul Bistrița-Năsăud, nu la cea din Năsăud, după cum afirmă „Erdélyi Híradó”. Locuitorii ei au trecut de cei mai onești, mai diligenți, mai curați și mai simpatici poporeni ai fostului district de graniță.

Cauza care i-a îndemnat pe ei să iasă din rezerva lor, exemplară, a fost instalarea noului preot Rotariu din Rebra-mare, însă născut în Feldru. Această instalare a avut loc în 16 I.c. Ca unul care am petrecut cu mare atenție acest act dureros, pot afirma că introducerea acestui preot nu numai că n-a întrunit voința poporului, ba așa zicând a fost octroat² din partea autorităților bisericesti.

Preparativele peste care a trecut această afacere la forurile mai înalte bisericesti nu le cunosc, pentru aceea nici nu mă slobod în amintirea lor cei ce s-au ocupat cu ele vor cunoaște mai bine ca mine.

Greșeala, se vede a fi pornit de acolo, că unii preestimați inteligenți din Năsăud, sub firma de membri ai senatului bisericesc din Feldru, în coînțelegere cu respectabilul vicar foraneu și cu unii fruntași ai comunei, au influențat la episcopia din Gherla ca numai Rotariu să fie preot și altcineva nu. În zadar au fost toate încercările și deputațiunile poporului emise la episcopie. Vorba mulțimii nu s-a luat în seamă. Au primit însă promisiuni verbale că respectivul nu li se va da de preot.

Pe lângă toate aceste, poporul nu s-a aflat alterat în voința lui până la instalarea din 16 I. c., și anume până la începerea Sfintei Liturghii când, apoi, mulțimea adunată în biserică văzându-se înșelată, la o comandă bine organizată a ieșit din biserică, lăsând înăuntru numai pe preoți și pe aderenții lui Rotariu.

Cei ieșiți, însoțindu-se cu cei ce împresuraseră biserica, în decursul slujbei au început a arunca pietre pe ferestre în biserică, au atacat jandarmii (6) trimiși acolo anume

¹ Nu Feldra, precum s-a fost zis până acum după ziarele maghiare, care au întrebuințat nomenclatura maghiarizată (Redacția „Tribunei”).

² A octroa (arhaism) = a impune o lege (s.n.).

Măcelul de la Feldru

pentru susținerea ordinii și pentru delăturarea tulburării despre care autoritatea comunală se vede că a avut orientare, pentru că cu vreo trei zile mai înainte, atât cei chemați pentru susținerea ordinii comunei, cât și vicarul s-au adresat pentru asistență la oficiul pretorial din Rodna. Slabă autoritate bisericească, când instalarea unui preot este avizată la sprijinul baionetelor! De compătimit este caracterul celor mestecați în cauză care pentru ajungerea intereselor proprii jertfesc cauza de interes a unei comune întregi.

În decursul tulburării baionetelor și puștile jandarmilor încă și-au făcut datorința, jandarmii văzându-se amenințați, ba încă și loviți de pietrele aruncate de poporul înfuriat, au luat în folosință împunsăturile cu baionetele și împușcăturile. Șase persoane, două femei și patru bărbați, numai decît au rămas morți în cimitirul bisericii. Răniți au fost cu totul 15 persoane, nouă bărbați și șase femei. Dintre răniți, o femeie mută, a treia zi, a și murit în urma rănilor, alți trei se află în pericol de viață, ușor răniți sunt numai trei, ceilalți toți sunt greu răniți.

Acesta este rezultatul adevărat al tulburării, nu după cum s-a comunicat din partea corespondentului lui „Erdélyi Híradó”, ieșit la fața locului.

În ziua următoare protopretorul Rodnei, Dr. Hunyadi, a ieșit la fața locului spre a întreprinde cercetarea, și medicul cercual pentru a căuta de răniți.

Protopretorul a fost chemat ca să spele rușinea sângeroasă a inițiatorilor interesați ai lui Rotariu. De astă dată li se retace¹ numele, altcum n-ar strica să fie publicate.

Terenul și trotuarul dinaintea bisericii semăna mai mult cu un teren de măcelărie, decît cu o casă dumnezeiască.

Vicarul, preotul Rotariu și alți inteligenți din Năsăud abia au putut scăpa dinaintea poporului înfuriat.

Din numărul morților și al răniților se vede că femeile au fost chemate a face front cu jandarmii, aceasta se deduce din aceea că poporenii li s-a spus că jandarmilor nu li-e iertat a se folosi de arme, și mai cu seamă în contra femeilor.

Din cercetările premerse, învinuirile de înscenare se presupun a fi de la preotul subștiut Ciunterei care, după cum se vede, și-a câștigat popularitate între poporeni; de la fătul bisericii și de la un anumit cancelist în pensiuie, Ștefan Neamțu.

Deci, dară, păcatul pentru această tristă întâmplare, primo loco cade asupra acelor care, ca presupuși membri ai senatului bisericesc, în coînțelegere cu vicarul foraneu și cu ordinariatul episcopesc au impus poporului un preot în contra voinței majorității. Mai mare păcat poartă aceia care au înscenat și organizat poporul la această tulburare sângeroasă, făcând prin ea o mulțime de victime și rănind un număr însemnat de brațe puternice, tocmai în aceste timpuri grele când pentru ajungerea scopurilor noastre trebuie să cumpănim cu cruțare brațele scumpe ce le avem. Auditorul din Cluj, judele investigator și fiscalul de stat, ca trimiși ai tribunalului din Bistrița, și-au început cercetarea în 19 l. c. Cei păcătoși se vor descoperi mai târziu.

Pe lângă antipatia personală a mulțimii față cu preotul instalat, ca motive ale neîn-

¹ Retace = nu se spune.

Măcelul de la Feldru

destulirii au mai servit suspendarea dreptului de alegere, apoi stola. Sărăcimea a voit popă mai ieftin, alții mai scump.

Că notarul comunal a fost bătut cu ciomege nu e adevărat. Că poporenii sunt agitați contra primarului și notarului aceea stă.

Țipetele vulneraților¹ și simțul de durere al pruncilor rămași cuprind de milă inima oricărui om adevărat².

(va urma)

Fotografie din colecția Leon Prădan

¹ Vulnerați = răniți, vătămați.

² *Tribuna*, Sibiu, Anul VI, 1890, nr. 263, p. 1052 (Articolul este semnat cu pseudonimul „Dixi”).

ASPECTE ISTORICE PRIVIND LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI

Dorin Dologa

Localitatea Sângeorz Băi este așezată pe Valea Someșului Mare în zona subalpină a masivului Rodnei, care face parte din grupa nordică a Carpaților Orientali. Aflată la o altitudine de 345 de metri, vatra localității Sângeorz Băi este situată într-o deschidere mai largă a defileului râului Someș Mare, care străbate comuna de la un capăt la altul, având tot în vatra comunei ca afluenți Valea Cormaia cu Cormăița și Valea Borcutului, unde se află stațiunea balneoclimaterică. Întreaga localitate este mărginită de dealuri a căror înălțime variază între 500 și 1000 de metri altitudine. Localitatea Sângeorz-Băi se învecinează cu localitățile Feldru, Ilva Mică, Maieru și Rodna, toate fiind situate pe același ax de circulație¹.

Localitatea Sângeorz-Băi apare menționată în documente în diferite variante. Astfel, în anul 1542 este menționat Ioan Pap, locuitor din Sângeorz (*Ioannem Pap, plebanum in Senthgewrgh*)². La 21 decembrie 1546, Ioan, cămărașul de Rodna le scria bistrițenilor în legătură cu uciderea unui iobag moldovean din Sângeorz (*iobagionibus domini nostri Graciosissimi, Gabrielem videlicet nomine, de Sent-Ierg*)³. La 5 august 1559, domnul Moldovei, Alexandru Lăpușeanu, le scria bistrițenilor în legătură cu plângerea unui om din Câmpulung împotriva lui Ion Lehaciu din Sângeorz (*Iwon Lehacz de Zentgeorgy, vester iobagio*)⁴. Locuitorii români au numit comuna cu termenul de Sângeorz. În anul 1564 în fața magistratului bistrițean au venit să se plângă din cauza hotarului locuitori din Sângeorz împreună cu locuitori din Ilva. În document sunt menționați Mihoc și satul Sîngiordzu. Mihoc era probabil judele satului⁵.

Pentru perioada veche a localității Sângeorz-Băi nu dispunem de documente. O serie de elemente ne sunt oferite însă de toponimie. Astfel, toponimul Bașca din hotarul localității Sângeorz-Băi provine din cuvântul baș, care înseamnă cap, vârf, deal și este de origine cumană. Mai multe familii au nume de origine slavă, cum sunt cele de Sohorca, Șorobetea, ceea ce arată că pe teritoriul localității Sângeorz Băi s-au așezat și slavi⁶.

¹ Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale (în continuare SJBAN), fond *Sfatul Popular al comunei Sângeorz-Băi*, dosar 157, f. 106.

² Nicolae Iorga – Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la Istoria Românilor. Acte și scrisori din arhivele orașelor ardeleni (Bistrița, Brașov, Sibiu)*, Partea I, 1358-1600, București, 1911, p. 410.

³ *Ibidem*, pp. 464-465.

⁴ *Ibidem*, p. 546.

⁵ Nicolae Iorga, *Documente românești din arhivele Bistriței (Scrisori domnești și scrisori private)*, partea a II-a, București, 1900, p. 113.

⁶ Ioan S. Pavelea, *Toponimie și prostie (Critică pentru critică)*, fascicula II, partea a, Năsăud, 1937, p. 21.

Dorin Dologa

În primul document istoric în care apare menționată localitatea Sângeorz-Băi și care datează din anul 1245 localitatea este denumită *Sanct Gurgh*¹. În panteonul bisericii catolice Sfântul Gheorghe era patronul călăreților. După extinderea dominației maghiare și înlocuirea voievodului cu un comite regal, pentru paza minelor, așezărilor miniere rodne și a administrației, a fost adus un detașament de călugări cruciați benedictini instalați cu posturi de veghe puternice în localitatea Șanț, unde cobora plaiul de peste munți și în defileul Sângeorzului, pe dealul dinspre Cormaia, poziție patronată de dealul Sfântul Gheorghe, nume care s-a extins cu timpul și asupra așezării aflată în bazinul dinspre apus². În locul numit Pe tabără, situat pe partea dreaptă a râului Someș, spre localitatea Maieru, au existat urme de valuri de apărare³. Pe acest platou s-a aflat mai târziu locul de adunare al grănicerilor sângeorzeni, iar astăzi se află un cimitir.

Conform tradiției cu ocazia unei năvăliri a tătarilor o parte dintre aceștia au vrut să treacă spre Borșa în Maramureș și i-au întrebat pe localnici care este drumul cel mai scurt. Încă de la vestea năvălirii tătarilor sângeorzenii s-ar fi retras către nord printre văi. Într-o vale îngustă și lungă de 1,5 km sângeorzenii au tăiat pădurea lăsând copacii înținați (numai cât să stea copacii în picioare) și atrăgându-i pe tătari în acea vale au prăbușit copacii peste tătari zdrobindu-i. Această vale poartă și astăzi numele de Valea Tătarilor⁴. Denumirile topografice ca Valea Tătarilor ne arată că atunci când în această regiune a avut loc năvălirea tătarilor vatra satului se afla în alt loc, întrucât deplasarea tătarilor s-a făcut în direcția localităților fără a ține seama de posibilitățile de circulație și de dificultățile terenului. În urma năvălirii tătarilor, vechea așezare aflată în Valea Pleșilor a fost părăsită de către locuitori, aceștia întemeind o nouă așezare în gura Văii lui Dan, locul ales oferind posibilitatea de retragere în cazul unei năvăliri, această vale având legătură cu Valea Ilvei. În vechea vatră a satului aflată pe Valea Pleșilor a existat o bisericuță din lemn care după ce a fost părăsită de către călugărul Ion de Sângeorgiu odată cu trecerea sa la calvinism, a fost transportată în locul numit Moine din Valea lui Dan, chiar în mijlocul așezării de atunci, unde s-au păstrat până astăzi urmele unui vechi cimitir. De aici satul Sângeorz-Băi s-a extins pe șesul aflat la sud de râul Someșul Mare. Prin extinderea localității biserica de lemn a rămas la periferia așezării, astfel că a fost mutată din nou în centrul localității, unde se află și astăzi⁵. Ulterior localitatea s-a extins și în șesul situat la nord de râul Someșul Mare. La începutul secolului al XX-lea cea mai mare parte a localității Sângeorz-Băi se afla pe malul drept al râului Someș și o parte mai mică pe cel stâng⁶. Astăzi localitatea este așezată aproximativ în mod egal de o parte și de alta a râului Someș.

¹ Pompei Boca, „Vechimea documentară a localităților din Județul Bistrița-Năsăud. Secolele XII-XIV”, în Șt. Dănilă (redactor responsabil), *File de Istorie. Culegere de studii, articole și comunicări*, vol. I, Bistrița, 1971, p. 90.

² Alexandru Nistor, Ioan Mureșan, Ion Rusu - Sărățeanu, Ioan Viraj, *Îndrumător în Arhivele Statului. Județul Bistrița-Năsăud*, București, 1988, p. 128.

³ SJBAN, Fond *Sfatul Popular al comunei Sângeorz Băi*, dosar 206, f. 9.

⁴ Nestor Șimon, *Schițe monografice ale localităților din fostul Regiment II român de graniță de la Năsăud*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2014, pp. 217 și 219-220.

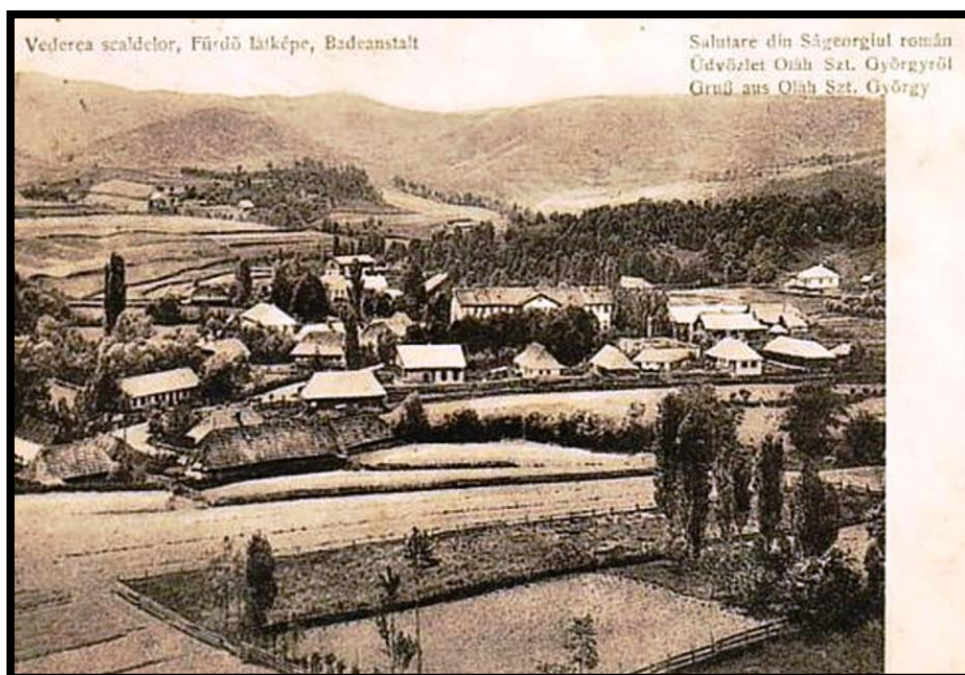
⁵ SJBAN, Fond *Sfatul Popular al comunei Sângeorz Băi*, dosar 157, ff. 106, 107.

⁶ Nestor Șimon, *op. cit.*, p. 215.

Aspecte istorice privind localitatea Sângeorz-Băi

Renumitele ape minerale de la Sângeorz Băi au fost descoperite fie prin extinderea așezării, fie prin acțiunea de despădurire a terenului. Nici documentele și nici tradiția nu arată împrejurările și nici data la care renumitele ape minerale ar fi erupt ca izvoare. Conform tradiției apele minerale au fost folosite pentru vindecarea animalelor și pentru consumul locuitorilor. La sfârșitul secolului al XIX-lea faima acțiunii vindecătoare a apelor minerale s-a extins, acum având loc amenajarea rudimentară a izvoarelor. În jurul anului 1900 s-a înființat Societatea pe acțiuni „Hebe”, aceasta făcând și unele amenajări rudimentare ale băilor. Surprins de efectele curative ale apelor minerale, N. D. Miloșescu din Târgu Jiu a așezat în semn de recunoștință la izvoarele 1 și 2 o placă de marmură, astăzi distrusă, cu inscripția Izvorul Tămăduirii. În perioada interbelică s-au amenajat parcul mic al băilor, o clădire pentru administrație, o clădire pentru băile calde și o magazie pentru îmbutelierea apelor minerale. În perioada 1920-1940 s-au clădit circa 20 de vile particulare¹.

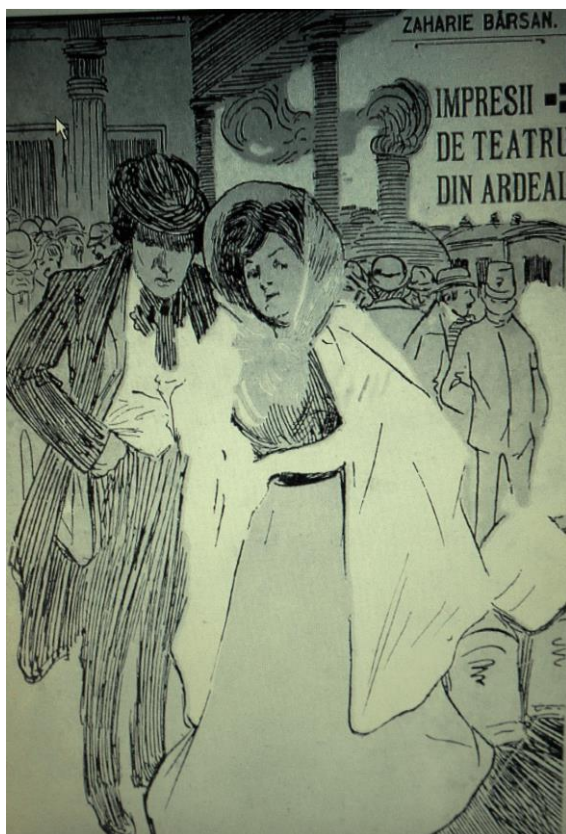
Localitatea Sângeorz-Băi este renumită astăzi datorită mai ales apelor minerale. Pe teritoriul localității Sângeorz-Băi există o serie de locuri istorice cum sunt Valea Tătarilor, Valea lui Dan, sau Pe Tabără, precum și monumente, cum este biserica veche, care dovedesc alături de izvoarele documentare vechimea acestei localități și evenimentele istorice prin care a trecut aceasta.

Fotografie din colecția Dorin Dologa

¹ SJBAN, Fond *Sfatul Popular al comunei Sângeorz Băi*, dosar 157, ff. 107, 108.

SOȚII BÂRSAN ARESTAȚI

Domnul și doamna Bârsan¹ de la Teatrul Național din București vin în fiecare an, vara, pe la noi, ca să dea reprezentațiuni teatrale. Amândoi sunt artiști talentați, propovăduitori ai dulcelui grai românesc și ai culturii române. Cu toate că sunt cetățeni de-aici de la noi, autoritățile vitrege, mereu, le-au pus tot felul de piedici, dar ceea ce au făcut acum la Rodna, întrece și faptele muscalilor din Siberia. Artiștii noștri au vrut să dea două reprezentații în Sângeorzul-românesc. Pretorul Hvasza din Rodna n-a vrut să dea permisiunea decât pentru una, și anume pentru 31 iulie, nu pentru 2 și 3 august. Reprezentațiunea s-a dat, a [avut] succes strălucit și cei doi soți au plecat cu trupa spre Vatra-Dornei, în Bucovina. În Rodna au fost însă arestați pentru că [la] reprezentația din Sângeorz au declamat poemul „Carmen seculare” de Anghel și Iosif, iar poezia aceasta frumoasă, care cuprinde istoria neamului nostru, ar cuprinde agitație și

primejduiește, astfel, existența statului ungar.

Intervenind domnii avocați Dr. Tripon, Dr. Utalea și V. Greavu au fost eliberați cu condiția să părăsească numaidecât Ardealul și să plătească o amendă de 60 coroane. Au plătit și au plecat apoi în puterea nopții, pe frig și ploaie, peste munți în Bucovina.

Sărman stat nenorocit despre care, o ceată de tirani, crede că se prăbușește și printr-o poezie, când vei scăpa odată de conducătorii care te ruinează de-atâta vreme²?

¹ Este vorba despre actorii Olimpia și Zaharia Bârsan.

² *Foaia poporului*, Sibiu, Anul IX, 1911, nr. 31 (31 iulie/13 august), p. 2.

RESTITUIRI

POPORUL ROMÂN ÎN OGLINDA POEZIEI SALE

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI¹

Motto:

Nimic nu ne ajută să cunoaștem un popor mai bine decât produsele poetice, acele izbucniri naturale ale geniului său. Într-unsele aflăm că un microcosmos, trecutul, aspirațiile, sentimentele și aptitudinile acelu popor.

Albina Pindului de la 1 mai 1875

- IX -

Sângele nu se face apă, zice un proverb românesc. Un mare adevăr acesta. Românul oriunde s-ar afla aruncat de soartă, el își transmite iubirea fraților săi pe aripile gândului, pe rândunele, cucu, turturica și pe undele vântului. Și dacă cruda soartă nu a voit ca patria lui să fie unită, afinitatea națională nu o poate uita. El, continuu, se interesează de soarta fraților săi din alte părți. Iată cum cântă strănepoții lui Mircea și Mihai:

Vrăbiuța de pe deal
Zbori degrabă în Ardeal,
Și te-ntoarce și îmi spune
Ori vești rele ori vești bune,

¹ *Observatoriulu*, Sibiu, Anul I, 1878, nr. 29 (8/20 aprilie), f. p.

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Du-te vezi dacă mai sunt
Frați de-ai mei pe-acest pământ
De-or fi vii, să mă reped
Într-o fugă ca să-i văd¹.

Dar, ardeleanul sărmanul, dânsul amărât de suferințele ce-i le-a îndurat soarta crudă,
reîmprospătându-și suvenirile trecutului glorios, iată cum își suspină dorințele sale:

Murgule coamă rotată,
Mai scoate-mă-n deal o dată,
Să-mi fac ochisorii roată,
Să mă uit la lumea toată...
Veni-or timpul să vie,
Ca românul iar să-nvie².

- X -

Dar nu numai pandurii Carpaților și voinicii din văile Dunării știu produce cântece de acestea sublime, acești copii cu părul de aur ai geniului românesc. Liniștiți-vă și mândriți-vă amabilele mele surioare ca sensul dumneavoastră încă e participatoriu la grandioasa operă numită: „Poezia poporală”. Fericită împrejurare.

Românul amărât de suferințe, apăsător de nefericiri și de sarcina sclaviei, își află cea mai fidelă consoartă în femeia română care cu o abnegație rară, cu curajul Cartaginelor și cu patriotismul Spartanelor îl însoțea la toate luptele, la toate suferințele, la toate necazurile.

Femeia română e acea figură rară ce prin căldura amorului său a cultivat și a salvat arborele românismului, iar prin forța caracterului său a fecundat renașterea și redșteptarea națională, cu un cuvânt a fost paladiul naționalității române. Jumătate din meritele țaranului român în lupta pentru existența națională compete Femeii române.

„Femeia română”, - zice Drăgescu – este o apariție rară, e mai mult decât femeie. Inima ei e un tezaur nesecat de amor, de abnegație, de curaj și devotament; gura ei de cântă, de vorbește ori de sărută, conține numai melodie, elocvență și dulceață. Dacă ar putea vorbi bravii lui Mihai, ai lui Ștefan, Horia și Iancu, ne-ar spune că femeia le-a dat sărutul de eroi. Dar să ascultăm și pe femeia română. pe când româna-mamă din Ardeal își legăna copilășul său:

Oacheș și frumos
Ca un soare luminos

adormindu-l la cântecul:

Nani, nani cu mama
Că mama ți-a descânta
Să te faci un viteaz mare
Ca domnul Ștefan cel Mare;

¹ V. Al., P. pop., p. 317, Vrăbiuța (notele aparțin autorului).

² V. Al., P. pop., p. 311, Doina haiducească.

POPORUL ROMÂN ÎN OGLINDA POEZIEI SALE

Să fii verde la război,
Să scapi țara de nevoi¹.

Pe atunci copilițele drăgălașe adunate în poieniță compun un cor de filomele, și ecoul din codru răspunde la cântecele lor:

Frunză verde pălămidă,
Plină-i țara deomidă.
Măi copii, copii români,
De-aveți suflet, de-aveți mâini,
Hai cu lelea la plivit
La plivit, la curățit.
Cine are flinta grea,
Puie șapte gloanțe-n ea.
Cine are topor mare,
Scoată-mi-l la foc de soare.
Cine are barda mică
Facă-i buza subțirică,
Când s-a repezi prin gloate
Să deie sărut de moarte.
Eu n-am flintă, n-am secure,
Nici am ghioagă din pădure;
Dar câți dinți eu am în gură,
Îs făcuți pe mușcătură;
Câte degete am la mâini
Sunt tot leșuri de păgâni².

Au nu sunt aceste versuri sublime, nu sunt clasice în idei și sentimente, nu sunt acestea destule argumente de a le consfinți meritatul nume de strănepoate ale Lucreției, Corneliiei și Veturiei?

O, de s-ar conserva barem acest paladiu sacru de patriotism și românism și de femeia crescută contemporană, ca și de cea din viitor, precum l-au conservat țaranca română prin sita atâtor secole funeste.

Forțele vitalității române supuse la atâtea tentații de deznaționalizare, n-au putut rămâne intacte. Bărbatul având mai mult afaceri publice și prin urmare mai dese atingeri cu străinii, au căzut mai ușor în această cursă grea. În acel moment suprem de deznaționalizare apare femeia română ca un înger custode al naționalității. În sărmana Basarabie femeia română a fost santinela românismului, pe dânsa nici cnuta³, nici urgia muscălească nu o au putut face să uite de neamul său de peste Prut. Dânsa prefera o viață sălbatică de codri, numai ca să poată vorbi românește și gusta libertatea românească; iată cum ne cântă dânsa:

¹ *Idem*, p. 381, Nani-nani.

² *Idem*, p. 319, Lelea vitează.

³ Cnut = bici făcut dintr-o curea de piele sau dintr-o funie, uneori cu multe sfârcuri prevăzute cu alice de plumb în vârf; nagaică. – din rus. *Knut* (s. n.).

Frunză verde de pelin,
Eu străină, tu străin;
Amândoi ne potrivim,
Haida-n codru să trăim.
Haida-n codrul Bicului,
Pe marginea Prutului;
Să ne facem bordeieș
Cu uștiorii¹ de cireș,
Și cu patul de măceș.
Când vom vrea ca să dormim,
În departe s-auzim
Bucinele păstorești
Din câmpii moldovenești².

Și dacă corupția muscălească a fost în stare a deznaționaliza pe nefericitul basarabean, ascultați ce lecție viitoare îi dă femeia română:

... Fugi departe
Că de mine tu n-ai parte,
Când erai român curat
Sufletul meu ți l-am dat;
Dar de când te-ai căzăcit,
Ești ca dracul de urât³.

Dar să trecem în Dacia aureliană, în altă provincie română nefericită. Ce a făcut acolo femeia? Răspundem: „a salvat românismul”.

„Dacă la poalele și pe culmile Pindului mai răsună accente românești, o datorăm femeii” – zice Drăgescu. Macedo-română maltratată de barbarul asiatic, înșelată de proverbiala perfidie greacă, ca copilul ce cerca sânul mamei, se întoarce spre România. Vine la malul Dunării. Pe malul stâng vede un moș român, către care se adresează:

Fă bădiță piatra-n zece,
La iest mal curând de-i trece;
Că suntem de soi român,
Nu suntem de neam păgân.
Despică Dunărea în două
Să facem iubire nouă,
Acolo-n umbra astor nuci
Pe brață-mi să mi te culci,
Să facem dragoste dulci⁴.

¹ Uștior = fiecare dintre cei doi stâlpi verticali de care se prind (direct sau prin intermediul unui toc) canaturile porții sau ale ușii (s. n.).

² V. Al., P. pop., p. 350 (notele aparțin autorului).

³ *Idem*, p. 351.

⁴ *Idem*, p. 51, Românii de pe malurile Dunării.

POPORUL ROMÂN ÎN OGLINDA POEZIEI SALE

Integritatea și unitatea ginte românești este una din cele mai dulci și mai sacre suvenire pentru tot românul. Nici sortirea României, nici cnuta rusească, nici barbariile semilunii, nici dezlipirea fanarioșilor, nici stoarcerile ciocoilor, nimic nu a fost în stare să șteargă din inima românului acele suvenire scumpe, ce-i alimentează speranța pentru o viață mai bună și mai fericită. Româncuța de pe malurile Dâmboviței nutrește cele mai frumoase idei despre triumful viitorului, cântând:

Peste munți, peste hotare
Avem multe surioare
Care plâng și se jelesc
Și au glasul românesc
Și li-i buza înălbită
Și li fruntea veștejită.
Biete flori care suspin
Pe pământul cel străin
Și cu geana lăcrimoasă
Cu cântarea dureroasă
La noi cântă cu amor
Cum cântăm și noi de dor.
Suflă vântul către ele
Să-nvieze floricele
Și să-și ia zborul ușor
Către sora cea cu dor
Și unite într-o floare
Ca gingașe surioare
Să formeze o cunună
Toată suflarea română¹.

- XI -

De când a descins geniul poeziei pe pământ și ceața poezilor a început a sarcedota la altarul acestei copile cerești, amorul este izvorul cel mai delicios și mai abundent din care dâșii au supt inspirațiile cele mai nobile; amorul a fost motivul principal la toate creațiunile poetice sublime; amorul a fost și este fundamentul principal la toate operele cele mai eminente omenești, ca și la însăși societatea omenească, căci ce-ar fi societatea dacă i-ar lipsi această știință cerească? Nimic, decât un edificiu fără încheieturi, un arbore fără rădăcini! Și ce ar fi poetul, dacă scrierilor sale le-ar lipsi parfumul amorului, decât un fluier fără sunet, un cântec fără armonie, o figură fără viață! Dar ce este amorul?

Genialul popor elen, acel popor clasic ce a înălțat idealul frumosului și al sublimului la culme și cărui civilizația adevărată are a-i mulțumi principiile esențiale etice și estetice;

¹ I. Vulcan, Familia.

acest popor își simboliza amorul ca un copilăș frumușel ce poartă în mâini un arc, iar în spate o tolbă cu săgeți pentru a săgeta animale oamenilor și ale zeilor celor frumoși; de aceea Eros la dâșii se bucură de un cult adevărat zeiesc.

O simbolică destul de semnificativă este aceasta. De aici se explică varietatea ce se observa la poezia tuturor popoarelor, în cioplirea celor mai nobile simțăminte care sunt scânteia divină și legământul natural al societății omenești. Ce e mai natural decât a-și personifica creațiile fanteziei și ale simțămintelor sale cele mai nobile, în ființa mândră și amabilă, ce le adoră cu pasiune și căroră își devotează viața? De aici idealul personificat la fiecare poet, ce și-l dezmiardă în șoapte îngerești și și-l scaldă în cântecele cele mai nobile și delicioase. Dante își are pe Beatrice, Petrarca pe Laura, Goethe pe Margarethe și Schiller pe Laura. Și amorul, acest copil bălan, ce cucerește inimile și săgeta sânul copilelor frumoase, acest torent psihic, che muove-l scoală e l-alte stele – după cum zice Dante – n-a fost de nimeni și niciodată cântat mai mult ca de poporul român. Natura și simțământul românului este să iubească. Născut sub aripile iubirii, crescut la dezmiardările iubirii și făcut voinic și drăgălaș la sărutările iubirii, viața lui întregă este o variațiune de cântare și iubire. Dar să ascultăm lira poporului despre amor.

Dragile iubirile	Trec prin tină nu se-ntină
Cântă ca păsările	De voinici tineri s-anină,
Și prin lunci și prin câmpii	Dau prin apă nu se-neacă
Și prin munții cei pustii.	De copile se tot leagă,
Iubirile care-s mari,	Trec prin foc nu se topesc
Stau la drumuri ca tâlhari,	Ci mai tare-încă hoțesc ¹ .
Iubirile, care-s mici	
Se ațân pe la potici,	
Și dacă voiți a ști de unde începe și naște dragostea, iată cum ne învață poporul:	

Dragostea se naște
De la gâtul cu mărgele
De la buze rumenele
De la grai cu drăgănele,
De la sân cu bourele
Și degete cu inele².

Iar de doriți a ști care e farmecul ce au produs progresul și geniile mari, iată cum ne instruiște poporul numai în patru trohei dimetrici:

Graiul dulce de muiere
Varsă-n suflet mângâiere
Și dă omului putere
Ca să facă tot pre vrere³.

(va urma).

¹ *Ibidem.*

² V. Al., P. pop., p. 406 VII.

³ Fl. Marianu.

TRADITION

Fotografii din colecția Dorin Dologa

NUNTA LA ȚĂRANUL ROMÂN DIN JURUL NĂSĂUDULUI

ȘTEFAN BUZILĂ

*„Să jucăm până ce-i nuntă
C-apoi mintenaș se ciuntă”*

Poezie populară

- II -

Fiindu-mi cunoscute acum datinile și credințele care premerg încredințării, să vorbim acum ceva și despre datinile și credințele care însoțesc încredințarea și care premerg cununiei, actului celui mai însemnat al unei căsătorii.

Îndată ce un tânăr a ajuns timpul de însurat, atunci se înțelege cu părinții, respectiv le spune acestora voința sa. În urmarea acesteia se întâmplă în respectiva familie o consultare, că oare pe care fată ar fi mai consult să o ieie feciorul lor, având în vedere cele descrise mai sus. Cu această ocaziune, apoi, întreabă pe toate neamurile, pe toți amicii sinceri, care cunosc pe respectiva fată, să li se deie informațiuni despre ea. Dacă o fată nu le convine, atunci caută alta, - dacă se învoiește la așa ceva și feciorul. După ce odată s-au decis pentru una, atunci roagă pe o muiere (câteodată pe un bărbat), care se află cu ei în ceva legături de neam sau dacă e amică a familiei lor, însă o femeie isteată și „bună de gură”, o roagă, zic, să meargă la părinții fetei (eventual la tutori, la îngrijitori) să-i întrebe, că nu ar fi aplicați să-și deie după cutare fecior? De regulă, se știe înainte că ce rezultat va aduce; mersul acesta se face însă ca să fie așa zicând „lucrul oficios”. Femeia aceasta când pleacă în această cauză, trebuie să fie îmbrăcată cumsecade cu veșminte de iarnă. Pentru ce, aceasta se va spune mai la vale. Mersul acesta la casa fetei se numește „pețire”. Se zice, de exemplu, „umblă a peți”, „a fost a peți”, „i-au venit pețitorii”. Până când „pețitoarea” aceasta își aduce în îndeplinire lucrul început, trebuie să fie în continuu cu vocea bună și plină de bucurie să se arate pretutindeni. Dacă pețitoarei îi este în drum cineva cu gol, atunci dânsa crede că nu va umbla bine și așteaptă până ce respectivul om își umple vasul; dacă pe drum află o bucată de fier, crede că căsătorinzii vor fi fericiți. Aceste sunt niște credințe pur romane, deoarece la ei aflăm o

mulțime de atare soi. Ajungând pețitoarea la casa fetei respective, acolo cu o extraordinară voie-bună și cu o istețime mare întreabă pe părinții fetei, că nu ar fi aplicați a-și mărita „copila” după feciorul cutare? Dacă i se răspunde afirmativ, atunci îi roagă să-i spună, cam pe când să vină feciorul cu părinții săi la încredințare? Și așa defig¹ un termen pentru lucrul acesta. Nu arareori se întâmplă că fata nu consimte la acea căsătorie, însă trebuie să facă după voia părinților, întocmai după cum se întâmpla aceasta și la români înainte de împărați, când nici nu se lua în considerare consensul fetei. Aceasta este, apoi, cauza căsătoriilor nefericite și a proceselor celor multe de divorț².

Am zis că pețitoarea în coînțelegere cu părinții fetei defig un timp pentru încredințare. Referitor la timpul acesta, este de însemnat că nicidecum nu se alege o zi oarecare, ci totdeauna o seară, și iarăși nicidecum nu aleg seara de marți spre miercuri sau de cea de sâmbătă spre duminică. Acum, dacă îi întreabă omul, că pentru ce? Partea cea mai mare nu-ți știe de alt răspuns decât numai atâta că „așa e bine” sau „așa am apucat de la moși de strămoși”; dar deși majoritatea nu știe cauza acestui lucru, totuși această credință, - ca și multe altele, - o observă cu multă punctualitate. Dacă întrebi pe cei bătrâni, atunci ici-acolo găsești câte unul care îți spune că sâmbătă seara pentru aceea nu se face încredințarea, deoarece sâmbăta e ziua morților și dacă „legătura asta mare” s-ar face în această zi, atunci căsătoriile se despărțesc prin moarte, adică unul dintre ei moare cât de curând. Marți seara zic că nu e bine a îndeplini încredințarea pentru că în această seară umblă necuratul care face multe „polojenii”³. Intră prin sat sub forma unui țap purtând coarne scurte și groase, dar umblă ca omul pe două picioare. Urma lui e ca a copitei de cal. Când se apropie însă vreo fată, care îi place sau care l-a supărat cândva, se preface în cel mai frumos fecior, dându-se de trei ori peste cap. Dacă s-ar face fidanțarea⁴ marți seara, atunci „bată-l nouă cruci” capătă drept asupra fetei fidanțate și o omoară. Tot marți seara umblă și „Marțolea” care încă „strică orice legături ce s-ar face în această seară”.

Încredințarea o numește poporul cam cu următoarele nume. Îi zic „ferie” (șere), și aceasta, după cum mi s-a spus, pentru aceea, deoarece în timpurile trecute când îi era iertat și poporului de pe aici să fiarbă vinars și când prin urmare fiecare econom avea vinars propriu, - atunci cu ocaziunea încredințării se pune pe masă o ferie plină cu vinars și din aceea își lua fiecare cu paharul și bea, și apoi de la ferie aceasta se zice și azi la încredințare „berea ferei”, „au băut ferie”, „când veți be ferie?”, etc. Se mai numește încredințarea: „tocmeală”, „darea mâinii” (de la „dex tranum junctio” a romanilor), mai rar îi zic și „logodnă”.

Încredințarea se face totdeauna la casa părinților (tutorilor sau îngrijitorilor) viitoareii mirese, ceea ce tocmai așa se făcea și la străbunii noștri romani. Iar împrejurarea aceea, că cu atare ocaziune beau, mănâncă și se veselesc, încă se derivă din datina romanilor, care îndată după săvârșirea actului „dex tranum junctio” făceau diferite sacrificii, care erau urmate de ospețe.

¹ Defig, -fípt, a -fíge v. tr. (lat.) = Fixez, stipulez: a defige o persoană într-un comitet.

² *Tribuna*, Sibiu, Anul VII, 1890, nr. 200, pp. 797-798.

³ Polojenie = anecdotă, diatribă, glumă, pamflet, snoavă, spirit (s.n.).

⁴ Fidanțare = logodire.

Nunta la țăranul român din jurul Năsăudului - II

După ce s-a fixat timpul pentru berea feriei, la casa fetei încep a se face pregătirile necesare pentru a putea primi cât mai bine pe viitorul ginere. În seara hotărâtă feciorul căsătorind, însoțit de părinți, eventual de tutori sau îngrijitori, cu câțiva oameni, neamuri, buni de gură merg la casa miresei, ducând cu ei atâta băutură, câtă le ajunge să-și petreacă cu toții de cum se face seară până către miezul nopții; iar părinții fetei prevăd masa cu mâncări, având și ei câteva neamuri adunate aici. Muzică cu această ocaziune arareori se folosește pentru că viitorii afini știu a-și petrece și numai cu povestea destul de interesant. După ce au sosit „pețitorii” aici la mireasă și după ce au ocupat locurile oferite de stăpâna casei pe după masă, unul din oamenii feciorului, - nu părintele, - care se ține mai isteț, începe a vorbi, mâncând de la un obiect, prin a cărui desfășurare să poate ajunge în scurt la cererea fetei. Așa, de exemplu, începe a vorbi că nu știe cum și-au luat seama, cum nu, destul că nu și-au adunat destul „nutreț” și așa se tem, că nu va ajunge la vite. Sosind la acest punct, zice cam așa: „Am auzit că dumneavoastră, oameni de omenie, aveți o clăie de otavă, care vă e de vândut și tocmai acum, fiind vremea mai potrivită ați voi a o vinde; după ce noi, cum știți și dumneavoastră ar fi chiar vâjâită pentru noi, v-am ruga să ne-o dați nouă, dacă cumva ne vom putea vâji cu târgul!”. Atunci începe părintele fetei: „Eu, ce-i drept, am o clăiță și mi-e de vândut, d-apoi... ce se ține de mine, bucuos am face laolaltă, da să vedem ce-a mai zice și baba mea?... Tu babă, vină încoace! Ia, ce vreau oamenii ăștia de omenie...! Ce ai zice și tu?”. Atunci mama fetei, fără multă ezitare, zice: „D-apoi, oameni de omenie, ce-i scris de la Dumnezeu, omul nu poate strica, vi-om da dumneavoastră”... Atunci părinții mirelui dau mâna cu părinții fetei, însă nu cu mâna goală, ci acoperită cu poala sumanului sau a recălului¹, adică a veșmântului din spate, zicând „noroc să deie Dumnezeu!”. Cheamă, apoi, pe fată la masă, căci dânsa până aici, - ca și cum nici n-ar auzi ce se petrece în casă, - era ocupată pe la foc cu pregătirea mâncării, și venind feciorul, fiind toți îmbrăcați cu pieptar și cu suman² se declară împrumutat învoirea de a se căsători laolaltă. După aceasta dau mâinile drepte asemenea acoperite cu poala veșmântului sau barem cu o năfrămuță. Imediat după aceasta își dau și ceva semne de credință, de exemplu, câte o batistă, ba unii dau chiar taleri. Semnele aceste se numesc „per eminentiam”, „credință”. Romanii încă îndată după „dex tranum junctio” își dădeau atari semne de credință „mutua fidei signa”, care consistau parte din bani de aur ori aramă; parte din inele de aur, verigi de aur ori, chiar, inele de fier³.

Se întâmplă, câteodată, că părțile interesate hotărăsc cu această ocaziune că cel ce va repăși⁴ de la legătura încheiată, cel ce „va strica”, să plătească o anumită sumă de bani ca gloabă (poema conventionalis).

Atâta ar fi despre tocmeala propriu-zisă sau despre încredințare. La poporul din jurul

¹ Recălul e un veșmânt făcut din pănură albă, scurt și fără clini, este mai ușor ca sumanul. Se mai numește și „chit” de la grecescul tunică, veșmânt.

² Sumanul este un veșmânt propriu someșenilor. E lung, larg, făcut din pănură neagră, are guler lat, iar îndărăt, - în spat, - de sub fiecare subsuoară se întind jos doi proeminenți ce se numesc „clini”. Acesta e un veșmânt de iarnă. Sumanele (în limba latină sagum, de sărbători sunt prevăzute pe tivituri cu un fel de șenură (petea îngustă) de lână neagră, care se numește „răsad”.

³ Vezi Dr. At. M. Marinescu, „Cultul păgân și creștin”.

⁴ Repăși = a se da înapoi, a ceda, a se retrage.

ȘTEFAN BUZILĂ

Năsăudului logodna solemnă nu este în uz și numai rar se întâmplă ca preotul să meargă la încredințare; fără când vin mirii să se cunune, atunci, mai întâi, face preotul – în biserică, - logodna sau încredințarea solemnă, apoi trece la cununie. Logodna solemnă la casa miresei se face numai atunci când, de exemplu, feciorul are a merge în cătane sau în alt loc îndepărtat pe mai mult timp și se teme că până va veni el acasă, fata respectivă se va mărita.

După ce s-a îndeplinit actul descris mai sus, se înșira toți în jurul mesei. Pe masă se află ulcioare și flăsci¹ cu vinars și mâncare. Dintre oamenii miresei, unul e „păharnic”, și acesta tot umple păharele și dă la fiecare, pe rând, să beie. Acum șed și fidanțații după masă, îmbrăcați după cum au fost când au dat mâna². Printre păhare încep a se înțelege despre zestre. Mai întâi, de regulă, se spune cam ce va căpăta feciorul, apoi trebuie să spună părinții fetei că ce vor da și ei fetei, pentru ca să-i poată face „gazde tinere”. De sine e înțeles că zestrea variază după starea respectivelor familii. Ca zestre, la fată, se îndatinează a se da, - dacă au:

1. veșminte de rudă³, veșminte de pat;
2. boi sau vaci;
3. porci, găște;
4. bani gata;
5. negreșit trebuie să aibă fata o ladă, „lada miresei”, în care își pune veșmintele, când merge la socri;
6. alte lucruri folositoare, moșie, adică pământ arător sau de fânaț.

Nu arareori se întâmplă că până când la masă târguiesc despre zestre, unul din ai feciorului se scoală și prefăcându-se că-și ia un cărbune de pipă, pune sub oalele de la foc câte o cârță udă ca să vadă observa-va socăcița sau nu, care de comun e mama fetei, și așa să o cunoască oare femeie isteată e sau ba.

După ce s-au ospătat bine cu toții, atunci își iau oamenii mirelui noapte bună și se duc către casă, povestind pe drum despre modul cum au fost primiți, despre calitățile viitoarei soacre mici, despre ale fetei, etc.

Tot la casa fetei și tot în modul descris se face tocmeala și, atunci, când viitoarea mireasă e din altă comună, numai atunci cu o săptămână, de regulă, înainte de fidanțare fata cu părinții ei vine „pe vedere” la mire. Cu această ocaziune cercă tot ce numai este pe lângă casă la mire: umblă prin cămară, prin pod, grajdurile, etc. Sunt însă și oameni de aceia care știu înșela foarte bine; umplu, de pildă, mai multe lădoaie (lăzi mari) cu lucruri fără nici un preț, iar deasupra pun grâu sau alte bucate, ca să cugete cei ce au venit pe vedere, că au multe bucate, ba fac și aceea că aduc la ogradă vite străine.

¹ La o glajă (sticlă, oiagă) mai mare de ½ litri îi zice poporul „flască”, latinește phlasca. Vezi „Dicționarul limbii române” de A. T. Laurian și T. C. Maxim, p. 1244.

² Mirii începând de la fidanțare, de câte ori se săvârșește vreun act pentru ei aparținător la căsătoria lor, totdeauna trebuie să fie îmbrăcați cu pieptare și sumane. Și această datină se trage de la romanii vechi, la care mirii în timpul serbărilor de la cununie trebuiau să fie îmbrăcați în tunică și încă încinși peste ea; ba chiar trebuia să poarte și toga.

³ La țărani, în fiecare casă, pe peretele din dos care, de regulă, n-are ferestre, sunt puse mai multe lemne orizontale pe care, apoi, se află așezate veșminte cu diferite țesături; iar mai deasupra perini țesute cu figuri, și această împodobire a casei se numește „rudă”.

Nunta la țăranul român din jurul Năsăudului - II

De la încredințare până la cununie poporul n-are un timp fixat, că adică cât trebuie să treacă până la cununie, ci după împrejurări se cunună la 3-6 săptămâni de la tocmeală.

Mirele de la timpul credinței până cununie mai în toată seara merge la viitoarea lui soție, o conduce la șezătoare, iar aici se pune lângă ea, îi prăvălă (deapănă pe un fus pe altul) câte un fus; îi ridică fusul când îl scapă jos și îi mai trage câteodată și cu ochiul. Mai însemnat e că o ține de povești în mod așa petrecător, încât fata nici nu știe cum trece vremea. Dacă au trișcă (fluier) și joacă, atunci dansul își joacă numai fidașata sa, iar când se duc din șezătoare, dansul o petrece până acasă, unde, după o îmbrățișare, se despart. De sine, e lucru înțeles că aceste au loc numai când ambii sunt din un sat.

Se întâmplă, câteodată, că fidașarea se desface și, atunci, se zice că „au stricat”. Stricarea aceasta se întâmplă astfel, că muierea, eventual bărbatul, care a mers prima dată să pețască, duce „credința” îndărăt și fără a mai istorisi nimic, e știut că toate relațiunile au încetat. Credința se poate trimite nu numai pe pețitori, ci pe orice persoană.

Dacă nu s-a stricat credința, atunci cuscrii cei mari, în coînțelegere cu cei mici (părinții feciorului și părinții fetei) decid un termen pentru cununie. Apropiindu-se din ce în ce termenul acesta, atât în casă la mireasă, cât și la mire, se observă o mișcare mai mare. Unul iese din casă, altul intră; unul îngrijește de una, altul de alta. Copiii întreabă pe părinți că unde se duce sora lor; până chiar și moșii cei bătrâni se pare că se mișcă cu o mai mare vioiciune.

De sine, se înțelege că atât mirele, cât și mireasa nu rămân indiferenți față cu apropierea termenului pentru cununia lor. Mirele își alege din oamenii cei onești o pereche de nănași, la care alegere mireasa nu are drept să participe decât numai cu vot consultativ. Tot mirele își mai alege încă din prietenii săi „holteie” doi „chemători”, apoi, din neamurile lui își mai alege două „druște” și doi „cuscri”, iar dacă are frați sau surori, aceste la ospățul cununii poartă numele de „frați și surori de mire”. Mireasa, asemenea, își alege două „chemătoare”, doi „petrecători”, iar frații de mireasă se numesc „frați de mireasă” și, exclusiv, „petrecători” fiindcă, exclusiv, acestora le compete dreptul de a petrece pe mireasă până la casa mirelui; surorile miresei se numesc „surori de mireasă”. Afară de aceasta, atât mirele, cât și mireasa își caută câte un om bătrân sărman, care are să invite la ospăț pe toți cei de invitat și care poartă asemenea numele de „chemător”, dar „bătrân”. Nănaș își alege mai întâi un „fecior de pom”, apoi neamurile lor câte două-patru „druște de nănași”. Aici trebuie să însemn că druștele mirelui și ale nănașilor, precum și feciorii ce poartă numele de cuscrii și petrecătorii miresei nu șed la ospăț până la capăt, ci numai în seara primă, ori la cine va fi aceea.

Fetele care îmbracă ceva oficii cu ocaziunea solemnităților acestora pe lângă mireasă, reprezintă pe fetele care, la romani aveau datoria de a îmbrăca pe mireasă în „thalamus”, care o însoțeau pe mireasă în tot locul și care pieptănu pe mireasă¹.

(va urma).

¹ *Tribuna*, Sibiu, Anul VII, 1890, nr. 201, pp. 803-804.

Fotografii din arhiva Ansamblului Folcloric „Păunița” (prof. Florin Hodoroga)

RĂNILE

COMUNISMUL

Autori din Bistrița-Năsăud care au adus osanale regimului comunist în ziarul *Ecoul*

ALEXANDRU DĂRĂBAN

În iulie 1971, Ceaușescu a anunțat noi măsuri pentru „îmbunătățirea activității politico-ideologice”, rămase în istoria comunismului românesc sub numele de tezele din iulie, denumire ce aduce aminte de tezele leniniste din aprilie. Tezele ceaușiste reprezentau un nou ghid pentru toate producțiile culturale din România. De obicei, aceste teze sunt interpretate ca fiind de inspirație chineză, ca o reacție în urma vizitei făcute de Ceaușescu în țara revoluției culturale maoiste (care a avut loc cu puțin timp înainte de discursul din iulie). Există desigur multe elemente comune între cele două moduri de a înregimenta cultura, în România și China, dar în urma analizei discursurilor oficiale ale lui Ceaușescu rezultă clar că el avea de mult intenția de a opri liberalizarea în sfera culturală¹.

În vâltoarea „revoluției culturale” din iulie 1971, a fost înființat și Consiliul Culturii și Educației Socialiste (CCES), care avea misiunea de a „dirija și orienta orice activitate cultural-educativă” a țării. Din 1977, i-au fost conferite atribuții mult mai importante, el devenind organismul care practic controla activitatea „tuturor instituțiilor cultural-educative de la orașe și sate, indiferent de subordonare, a uniunilor și asociațiilor de creatori”, colaborând cu organizațiile de partid din cadrul respectivelor instituții „în scopul asigurării îndeplinirii politicii culturale a partidului”². Conform decretului pentru organizarea și funcționarea CCES, adoptat de Comitetul Politic Executiv (CPEX) la 11 octombrie 1977, acest organism controla, de asemenea, și toate publicațiile din România. După aparenta desființare a cenzurii, CCES a fost restructurat astfel încât să preia și o parte din vechile atribuții ale cenzurii. CCES era responsabil pentru conținutul presei, cărților, altor publicații apărute în țară și alte asemenea produse culturale. Pe scurt, cultura era redusă la dimensiunea ideologico-educativă, direcționată „în scopul formării și dezvoltării conștiinței socialiste a maselor, îndrumarea unitară a tuturor așezămintelor de cultură”³.

Tot din 1977, CCES era dotat și cu o importantă structură permanentă: Cântarea României, prin același decret menționat mai sus. Cântarea României era definit ca un „festival al educației și culturii socialiste (...), amplă manifestare educativă, politico-ideologică, cultural artistică de creație și interpretare, menită să îmbogățească și să diversifice

¹ Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, editori Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrințu, Cristian Vasile, București, Editura Humanitas, 2007, pp. 403-404; vezi în Cristina Petrescu, Dragoș Petrescu, *Restalinizarea vieții culturale românești. Tezele din iulie 1971*, în „Arhiva Cotidianului”, nr. 10 (53), octombrie 1996, pp. 1-3.

² *Ibidem*, p. 404.

³ *Ibidem*, p. 405.

viața spirituală a țării, să sporească aportul geniului creator al poporului român la patrimoniul cultural național și universal”¹. Fiecare operă, fiecare eveniment cultural, ansamblul activităților editoriale, învățământul literar sau artistic erau subordonate imperativelor propagandei, orice manifestare de acest tip concurând în mod necesar la crearea „omului nou”. Dacă unii scriitori sau artiști consacrați se mai puteau sustrage constrângerilor Cântării României, debutanții aveau puține șanse de a-și vedea publicate textele sau de a-și expune operele, fără să se conformeze directivelor puterii și să-și aducă tributul cultului personalității lui Ceaușescu². Amatorismul cel mai servil și mai mediocru era încurajat în detrimentul profesionalismului și talentului³.

Regimul comunist și-a găsit sprijin în poezii din nou înființatul județ Bistrița-Năsăud (1968) încă de la începuturile sale. Au fost mulți autori din județ care au aderat acestor deziderate înalte ale vremurilor respective, fără nicio jenă, unii dintre ei motivând că așa au fost timpurile, că altfel nu puteau publica. O parte dintre autorii lor au fost îngropați în anonim, alții și-au continuat cariera literară. Unii dintre ei susțin cu tărie că nu au nici o legătura cu versurile închinare regimului comunist, apărute sub semnătura lor în singura publicație din județ, în timp ce alții au făcut compromisuri de dragul banilor ori pentru a scăpa de neplăcerile de la serviciu. Unii spun ca dacă nu ar fi semnat osanalele la adresa P.C.R. ar fi căzut victime Securității (acest lucru poate fi adevărat deoarece unii chiar că au scris doar câte o singură poezie), în timp ce alții declara sus și tare că titlurile poemelor le-au fost schimbate de cei responsabili cu întocmirea culegerilor de versuri.

Într-un articol intitulat *Menirea scriitorului*, Olimpiu Nușfeleanu spunea că: „nici un scriitor autentic al limbii române nu a servit vreodată interese meschine, nu s-a retras în turnul de fildeș, nici chiar atunci când a scris în tăcere, și toți s-au dovedit patrioți adevărați”⁴. Menționează mai departe cuvintele „tovarășului Nicolae Ceaușescu în mesajul adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România (RSR)”⁵ cu ocazia sărbătoririi a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români: „Marii scriitori români au dat țării nu numai minunate opere literare, ci s-au manifestat, totodată, activ și în viața social-politică, făcând dovada devotamentului lor față de patrie și popor...”⁶.

Un alt autor, D. Andrașoni, în articolul *Menirea scriitorului – Marea epopee a prezentului* prezenta concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu la întâlnirea sa cu scriitorii și cu oamenii de artă. Potrivit concepției secretarului general al partidului, „participarea activă la viața poporului, la făurirea prezentului și viitorului patriei reprezenta garanția făuririi de opere de înaltă valoare, prin care, aceștia își puteau îndeplini misiunea în formarea conștiinței revoluționare, în promovarea adevăratului umanism revoluționar al societății socialiste, în care tot ce se realiza era destinat înfloririi patriei,

¹ *Ibidem*, p. 406.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 407.

⁴ *Ecoul*, Bistrița, Anul XVI, 1983, nr. 1543, p. 6.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

Autori din Bistrița-Năsăud care au adus osanale regimului comunist în ziarul *Ecoul*

omului, bunăstării și fericirii sale”¹. Încheia autorul menționând că „pentru scriitorul român cea mai fascinantă sursă de inspirație, prin conștiința sa creatoare, era ca el să se identifice cu timpul istoric în care trăia”².

Poezia, căreia i se trasase misiunea de a însufleți, prin mesajul ei, crezul înalt al partidului, era una de tip agitatoric, cu un mesaj accesibil, care să poată ajunge la *oamenii muncii*, fără a face concesii artei imperialiste, formale și cosmopolite, sau artei decadente, burghezo-moșierești. Temele erau prosovietice sau antiimperialiste, legate de viața *nouă de la orașe și sate*, de omul *nou* și izbânzile sale, de partid și binefaceri sale. Prezentul luminos, în contrast cu trecutul întunecat, comunistul - eroul civilizator, victoriile de pe marile șantiere, colectivizarea agriculturii ș.a., reprezentau realități mărețe, demne de inspirația poetică. Formula consacrată era cea a poemelor narrative, scrise într-o limba *pe înțeles*, în care adeseori erau imitate structuri poetice cunoscute de tipul baladei populare, al versului eminescian, coșbucian etc.

În rândurile ce urmează voi publica un tabel cu autorii din Bistrița-Năsăud (au fost și din alte zone) ce au ales să scrie (la comandă, pentru foloase materiale și alte privilegii) în ziarul *Ecoul* și în suplimentul *Ritmuri*, dedicate comunismului din România, în special lui Nicolae și Elena Ceaușescu. În acest demers am identificat un număr de 136 autori. Parcurgând tabelul de mai jos, putem face un clasament al autorilor cu cele mai multe creații dedicate regimului, avându-i în fruntea listei pe: Luca Onul (48 poezii), Alexandru C. Miloș (28 poezii), Ioan Borșa (22 poezii), Emil Dreptate (18 poezii), Gavril Moldovan (16 poezii), George Roș (16 poezii), Aurel D. Câmpeanu (15 poezii), Radu Lucaci (13 poezii), Olimpiu Nușfeleanu (13 poezii), Maria Olteanu (12 poezii), Viorica Viman (12 poezii), Ștefan Veșcari (11 poezii). Ceilalți au scris sub 10 poezii, iar unii chiar numai una singură (Ioan Abrudan, Livia Agrișan, Ion Chiuzan ș. a.) care, poate, au fost nevoiți să scrie datorită timpurilor care le trăiau.

Nr. crt.	Numele autorului	Titlul poeziei	Anul	Nr.	Pag.
I.1.	Ioan ABRUDAN	<i>Urare președintelui țării</i>	XXI, 1988	1781	2
II.1.	Livia AGRIȘAN	<i>Dăruire</i>	VIII, 1975	1131	6
III.1.	Ioan ALEXANDRU	<i>Manifest la aniversarea Partidului</i>	VII, 1974	1067	6
IV.1.	Corneliu ANCA	<i>Partidului cinstire</i>	XIX, 1986	1391	6
2.	Idem	<i>Cântec pentru partid</i>	XIX, 1986	1702	3
3.	Idem	<i>Dezarmare – Pace</i>	XIX, 1986	1717	3

¹ *Idem*, Anul XVIII, nr. 1622, p. 6.

² *Idem*.

4.	Idem	<i>În cetatea Albei Iulii</i>	XXI, 1988	1826	4
5.	Idem	<i>Imn</i>	XXII, 1989	1843	1
V.1.	Dumitru ANDRAȘONI	<i>Omagiu</i>	XV, 1982	1467	2
2.	Idem	<i>Sărbătoare</i>	XV, 1982	1468	3
3.	Idem	<i>Aceasta este țara</i>	XV, 1982	1489	1
4.	Idem	<i>Omagiu</i>	XIX, 1986	1676	6
5.	Idem	<i>La ceas de-aleasă sărbătoare</i>	XXI, 1988	1796	2
VI.1.	Dorina ANDREAȘ	<i>Ora cui?</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
VII.1.	Alexandru ANDRIȚOIU	<i>O patrie și un partid avem</i>	XIX, 1986	1687	3
VIII.1.	Traian ANDRONESI	<i>Patrie înălțătoare</i>	XVII, 1984	1595	7
2.	Idem	<i>Inscripție pe buletinul de vot</i>	XVIII, 1985	1631	7
3.	Idem	<i>Partidului</i>	XIX, 1986	1690	6
4.	Idem	<i>Cântec de pace</i>	XX, 1987	1753	2
5.	Idem	<i>Arhitect al Epocii de aur</i>	XXI, 1988	1812	2
IX.1.	Ion ANGHEL	<i>România e Țara Horei Unirii</i>	VII, 1974	980	3
2.	Idem	<i>Patria</i>	VII, 1974	986	2
3.	Idem	<i>Vocea poetului</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	16
4.	Idem	<i>Spre gloria patriei</i>	VIII, 1975	1134	6
5.	Idem	<i>Ctitoria galaxiei România</i>	IX, 1976	1158	6
6.	Idem	<i>1 Mai</i>	IX, 1976	1170	6
7.	Idem	<i>În partid e patria trează</i>	IX, 1976	1186	2
X.1.	Gheorghe AZAP	<i>Republicii</i>	XVI, 1983	1568	2
XI.1.	Nicolae I. BĂCIUȚ	<i>Pe căi de aur</i>	VIII, 1975	1128	6
XII.1.	Nicolae BĂCIUȚ	<i>Țara</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
2.	Idem	<i>Luminile lui August</i>	X, 1977	1237	2
3.	Idem	<i>Veac comunist</i>	X, 1977	1255	6

4.	Idem	<i>Ființa patriei</i>	XI, 1978	1273	6
5.	Idem	<i>Primăvara patriei</i>	XIII, 1980	1378	6
XIII.1.	Radu BĂIEȘU	<i>Noi toți</i>	VII, 1974	1093	2
2.	Idem	<i>Cunosc un stejar</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
3.	Idem	<i>Ni-e țara leagăn</i>	XII, 1979	1354	6
4.	Idem	<i>Fără titlu</i>	XIV, 1981	1416	2
5.	Idem	<i>Antirăzboinică</i>	XIV, 1981	1462	3
6.	Idem	<i>Pace</i>	XIX, 1986	1719	3
XIV.1.	Mihai BĂRBULESCU	<i>De ziua Voastră</i>	XIX, 1986	1673	3
XV.1.	Ioan BINDEA	<i>Omagiu</i>	XIII, 1980	1365	7
XVI.1.	Ion T. BINDEA	<i>Fără titlu</i>	XIV, 1981	1416	2
XVII.1.	Ștefan BLAGA	<i>Cântec de țară</i>	XVII, 1984	1598	6
2.	Idem	<i>Sentiment în august</i>	XVII, 1984	1604	6
XVIII.1.	Florin BOLDIȘ	<i>De pe plai năsăudean</i>	XI, 1978	1260	2
XIX.1.	Ioan BORȘA	<i>August românesc</i>	IX, 1976	1186	2
2.	Idem	<i>Partidului</i>	IX, 1976	1204	2
3.	Idem	<i>La izvoare bistrițene</i>	X, 1977	1212	2
4.	Idem	<i>Alături de țară totdeauna</i>	X, 1977	1214	6
5.	Idem	<i>Imn pentru August</i>	X, 1977	1237	2
6.	Idem	<i>Timpul patriei</i>	X, 1977	1251	6
7.	Idem	<i>Omagiu</i>	X, 1977	1256	2
8.	Idem	<i>Mesajul României tov. Nicolae Ceaușescu</i>	XI, 1978	1260	2
9.	Idem	<i>Sonet pentru eliberare</i>	XI, 1978	1290	2
10.	Idem	<i>Slavă partidului</i>	XII, 1979	1338	6
11.	Idem	<i>Un cuvânt</i>	XIII, 1980	1378	6
12.	Idem	<i>Țara mea</i>	XIV, 1981	1418	6

13.	Idem	<i>Sonet pentru acest pământ</i>	XVI, 1983	1555	3
14.	Idem	<i>Un om pentru oameni</i>	XVII, 1984	1573	2
15.	Idem	<i>Cântec pentru 1 Mai</i>	XVII, 1984	1585	1
16.	Idem	<i>Laudă patriei mele</i>	XVII, 1984	1616	7
17.	Idem	<i>Cântec pentru țară</i>	XIX, 1986	1675	1
18.	Idem	<i>Partidului</i>	XX, 1987	1744	2
19.	Idem	<i>August românesc</i>	XX, 1987	1760	3
20.	Idem	<i>Omagiu</i>	XX, 1987	1777	2
21.	Idem	<i>Iubire de patrie</i>	XXI, 1988	1812	2
22.	Idem	<i>Să-nalțe în lume România</i>	XXII, 1989	1833	7
XX.1.	Doina BOTEZATU	<i>Aspirație</i>	X, 1977	1237	2
XXI.1.	Vasile BRUMĂ	<i>Semnând angajamentul</i>	VIII, 1975	1126	6
XXII.1.	Alexandru BRAD	<i>Cîtor al noii Românie</i>	XVIII, 1985	1649	1
XXIII.1.	Al. CĂPRARIU	<i>Partidului</i>	III, 1970	138	5
XXIV.1.	Aurel CÎMPEANU	<i>Partidul</i>	VII, 1974	1016	2
XXV.1.	Aurel D. CÎMPEANU	<i>Cu ochii tăi</i>	VII, 1974	1081	6
XXVI.1.	Aurel D. CÎMPEANU	<i>Poem pentru Țară</i>	VI, 1973	659	3
2.	Idem	<i>Când i-a chemat Partidul</i>	VI, 1973	683	3
3.	Idem	<i>An mii de izvoare</i>	VII, 1974	1095	7
4.	Idem	<i>Înaintînd</i>	VIII, 1975	1118	1
5.	Idem	<i>Votul încrederii noastre</i>	X, 1977	1250	6
6.	Idem	<i>Partidul</i>	XII, 1979	1336	6
7.	Idem	<i>Pe drumul spre piscuri</i>	XIV, 1981	1416	2
8.	Idem	<i>Un cântec zboară prin poiene</i>	XV, 1982	1467	2
9.	Idem	<i>Glasul inimii</i>	XVI, 1983	1519	2

10.	Idem	<i>Călăuză</i>	XVI, 1983	1533	2
11.	Idem	<i>Ciitorul</i>	XVII, 1984	1602	1
12.	Idem	<i>Partidul, Ceaușescu, România</i>	XVII, 1984	1617	6
13.	Idem	<i>Urare</i>	XVIII, 1985	1626	1
14.	Idem	<i>Anii tineri</i>	XVIII, 1985	1644	6
15.	Idem	<i>Cântec de August</i>	XXI, 1988	1811	1
XXVII.1.	Georgeta Emanuela CÂMPEANU	<i>Să fie Republica poem și soare</i>	XIX, 1986	1726	3
XXVIII.1.	Radu CÂRNECI	<i>Republica</i>	XVIII, 1985	1671	2
XXIX.1.	Ion CÂȚCOVEANU	<i>Identitate</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	16
2.	Idem	<i>Patria mea</i>	XI, 1978	1272	2
3.	Idem	<i>Numele patriei</i>	XII, 1979	1323	6
4.	Idem	<i>Partidului</i>	XII, 1979	1354	6
5.	Idem	<i>Poem</i>	XIII, 1980	1386	6
6.	Idem	<i>Patria în August</i>	XIII, 1980	1394	6
7.	Idem	<i>Partidului</i>	XV, 1982	1482	1
8.	Idem	<i>Poem de pace</i>	XV, 1982	1489	2
9.	Idem	<i>Patria în August</i>	XVI, 1983	1549	1
XXX.1.	Doina CETEA	<i>IMai</i>	II, 1969	67	1
XXXI.1.	Ion CHIUZAN	<i>Omagiu</i>	XVI, 1983	1521	2
XXXII.1.	Ion COCORA	<i>23 August</i>	IV, 1971	227	2
XXXIII.1.	George COROBEA	<i>Fiuca Patriei</i>	XX, 1987	1735	3
XXXIV.1.	Tănase COROȘ	<i>Aniversară</i>	X, 1977	1256	2
2.	Idem	<i>Întâi Mai</i>	XVI, 1983	1533	1
3.	Idem	<i>La sărbătoarea întregirii</i>	XVI, 1983	1563	1
XXXV.1.	Lucia COSMA GOIA	<i>Patria</i>	XVI, 1983	1517	3

XXXVI.1.	Crina COSMIN	<i>Ceas de mere</i>	VIII, 1975	1138	6
XXXVII.1.	Viorel COZMA	<i>Urare</i>	XIX, 1986	1682	3
XXXVIII.1.	Vasile DÂNCU	<i>Țara</i>	VII; 1974	1083	6
2.	Idem	<i>Cântec pentru un om de omenie</i>	XVI, 1983	1519	2
3.	Idem	<i>Patriei</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
4.	Idem	<i>Seară de August</i>	XV, 1982	1497	6
XXXIX.1.	Vasile DOHOTARI	<i>Poem pentru patrie</i>	XV, 1982	1509	3
2.	Idem	<i>Votul nostru</i>	XV, 1982	1510	2
3.	Idem	<i>Poem</i>	XXI, 1988	1781	2
XL.1.	Vasile DOHOTARU	<i>Poem pentru pace</i>	XII, 1979	1357	6
2.	Idem	<i>Imn de slavă partidului</i>	XV, 1982	1513	1
XLI.1.	Nicolae DRAGOȘ	<i>Sub steagul eroic de partid</i>	XIX, 1986	1702	1
XLII.1.	Emil DREPTATE	<i>Iubesc desfășuratul steag</i>	II, 1969	81	8
2.	Idem	<i>Împliniri</i>	VII, 1974	974	2
3.	Idem	<i>Trebuie totdeauna</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	16
4.	Idem	<i>Odă în August</i>	VIII, 1975	1134	6
5.	Idem	<i>Pământ al meu</i>	VIII, 1975	1138	6
6.	Idem	<i>Cu tine pretutindeni</i>	VIII, 1975	1152	2
7.	Idem	<i>În ziua ta solară</i>	IX, 1976	1158	6
8.	Idem	<i>Statornicie</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
9.	Idem	<i>Poem de Mai</i>	IX, 1976	1170	6
10.	Idem	<i>Aici, în Câmpia mea</i>	IX, 1976	1186	2
11.	Idem	<i>Imn pentru eroi</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
12.	Idem	<i>Pământ al patriei</i>	IX, 1976	1204	2
13.	Idem	<i>În numele vieții</i>	X, 1977	1214	6
14.	Idem	<i>Odă lui August</i>	XII, 1979	1342	6

15.	Idem	<i>Când spun Partid</i>	XV, 1982	1492	1
16.	Idem	<i>Inn</i>	XVII, 1984	1613	7
17.	Idem	<i>Omagiu</i>	XVIII, 1985	1622	2
18.	Idem	<i>Cu timpul Ceaușescu drept catarg</i>	XVIII, 1985	1648	6
XLIII.1.	Mirela DUMA	<i>Patria în August</i>	XIII, 1980	1394	1
2.	Idem	<i>Poem pentru Țară</i>	XIV, 1981	1416	2
XLIV.1	Victoria FĂTU SĂLĂJAN	<i>Inn țăranilor răsculați</i>	X, 1977	1210	2
XLV.1.	Marioara FELDRIHAN	<i>Acolo votăm</i>	XIII, 1980	1371	6
2.	Idem	<i>Spre comunism</i>	XIII, 1980	1399	6
XLVI.1.	George GAVRILUȚIU	<i>Cântec izvoarelor din August</i>	XIII, 1980	1395	6
2.	Idem	<i>Iubiți România!</i>	XIV, 1981	1430	6
XLVII.1.	Ioan GHEORGHE	<i>Fiu al țării</i>	XVIII, 1985	1650	1
XLVIII.1.	Aurel GHIBA	<i>Patriei</i>	X, 1977	1225	2
2.	Idem	<i>A fi revoluționar</i>	XIII, 1980	1374	6
XLIX.1.	Iosif-Leon GRAPINI	<i>Odă partidului</i>	XX, 1987	1743	2
L.1.	Toma GRIGORE	<i>Aici între noi</i>	XX, 1987	1729	2
LI.1.	Grigore HAGIU	<i>August nemuritor</i>	IV, 1971	230	1
LII.1.	Ioan HELEGEAN	<i>Lumină de august</i>	VIII, 1975	1134	6
LIII.1.	Gheorghe HORVAT	<i>Menire</i>	XIII, 1980	1372	6
LIV.1.	Traian IANCU	<i>Comuniști de dor</i>	III, 1970	137	7
2.	Idem	<i>Triumf și forță</i>	XIV, 1981	1428	6
LV.1.	Ioan ILIEȘ	<i>Mai tari decât urgia</i>	X, 1977	1214	6
LVI.1.	Negoiața IRIMIE	<i>Ceaușescu - România</i>	XVIII, 1985	1650	2
LVII.1.	Gheorghe ISTRATE	<i>În numele țării</i>	IV, 1971	227	2
LVIII.1.	Al. JEBELEANU	<i>Un simbol</i>	XIX, 1986	1676	1
LIX.1.	Grigore JUCAN	<i>Suntem țara</i>	XI, 1978	1286	2

2.	Idem	<i>Ev socialist</i>	XII, 1979	1354	6
LX.1.	Sandu LĂRGEANU	<i>Albiile patriei</i>	XIV, 1981	1447	6
2.	Idem	<i>Argument pentru pacea lumii</i>	XVI, 1983	1558	3
3.	Idem	<i>Țară-neîntrerupta noastră viețuire</i>	XVII, 1984	1569	2
4.	Idem	<i>Odă conducătorului</i>	XVIII, 1985	1625	3
LXI.1.	Maria LEUCA	<i>Partid</i>	VIII, 1975	1134	6
2.	Idem	<i>Cântec țării</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
LXII.1.	Stela Alexandrina LOMBREA	<i>Anii de soare</i>	XXI, 1988	1812	2
LXIII.1.	Cleopatra LORINȚIU	<i>La muzeul P. C. R.</i>	V, 1972	613	3
2.	Idem	<i>23 August</i>	VI, 1973	845	2
3.	Idem	<i>23 August</i>	VII, 1974	1082	1
4.	Idem	<i>Gestul de fiecare zi</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
5.	Idem	<i>Imposibila singurătate</i>	X, 1977	1246	2
LXIV.1.	Cleopatra N. LORINȚIU	<i>Către pământ</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
LXV.1.	Lidia LUCA	<i>Fiul țării</i>	VIII, 1975	1132	6
2.	Idem	<i>Țară cu har</i>	VIII, 1975	1139	6
LXVI.1.	Albert LUCACI	<i>Imn partidului la a 60-a aniversare</i>	XIV, 1981	1429	6
2.	Idem	<i>Cântec Partidului</i>	XIV, 1981	1432	6
3.	Idem	<i>Odă lui Mai</i>	XV, 1982	1481	6
LXVII.1.	Radu LUCACI	<i>Patria</i>	XVI, 1983	1522	2
2.	Idem	<i>E patria columnă-nălțătoare</i>	XVII, 1984	1593	6
3.	Idem	<i>Marele Forum</i>	XVII, 1984	1614	6
4.	Idem	<i>Cu eroism</i>	XVIII, 1985	1633	6
5.	Idem	<i>Lumini în august</i>	XVIII, 1985	1654	6
6.	Idem	<i>Poem</i>	XIX, 1986	1691	6
7.	Idem	<i>Poem în August</i>	XIX, 1986	1704	1

8.	Idem	<i>Patria în vară</i>	XX, 1987	1753	2
9.	Idem	<i>Se-aud în fructe</i>	XX, 1987	1764	2
10.	Idem	<i>Omagiu</i>	XXI, 1988	1781	2
11.	Idem	<i>Odă</i>	XXI, 1988	1812	2
12.	Idem	<i>Odă Unirii</i>	XXI, 1988	1824	2
13.	Idem	<i>De ziua luminoasei sărbători</i>	XXII, 1989	1834	7
LXVIII.1.	Ioan MANGU	<i>Gând de sărbătoare</i>	XVIII, 1985	1631	7
2.	Idem	<i>August românesc</i>	XIX, 1986	1706	2
3.	Idem	<i>Țara în sărbătoare</i>	XXI, 1988	1812	2
LXIX.1.	Viorel MARTIN	<i>Patruzeci de flori</i>	XX, 1987	1778	2
LXX.1.	Ioan MĂRGINEANU	<i>Ani de aur</i>	XVIII, 1985	1652	2
LXXI.1.	Maria MÂNDREANU	<i>Pământul vrea pace</i>	XVI, 1983	1560	3
LXXII.1.	Alexandru Cristian MILOȘ	<i>De vorbă cu pământul patriei</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	14
2.	Idem	<i>Port în locul inimii țara</i>	VIII, 1975	1114	6
3.	Idem	<i>Poem</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
4.	Idem	<i>Invocație de August</i>	IX, 1976	1186	2
5.	Idem	<i>Imn Republicii</i>	IX, 1976	1204	2
6.	Idem	<i>Steagul independenței</i>	X, 1977	1222	2
7.	Idem	<i>Ora de istorie</i>	X, 1977	1237	2
8.	Idem	<i>Anotimpul muncii</i>	XI, 1978	1273	6
9.	Idem	<i>Constructorul</i>	XI, 1978	1285	2
10.	Idem	<i>Lumini de August</i>	XI, 1978	1290	2
11.	Idem	<i>Înțelegând Republica</i>	XI, 1978	1308	2
12.	Idem	<i>Omagiu</i>	XII, 1979	1321	3
13.	Idem	<i>Sentiment de mai</i>	XII, 1979	1325	1
14.	Idem	<i>Poem de toamnă</i>	XII, 1979	1350	6

15.	Idem	<i>Mâinile muncitorilor</i>	XII, 1979	1354	6
16.	Idem	<i>August de foc</i>	XIII, 1980	1394	6
17.	Idem	<i>În pas cu țara</i>	XIII, 1980	1373	7
18.	Idem	<i>Poem albastru cu sticlarii</i>	XIII, 1980	1407	6
19.	Idem	<i>Steag de dor</i>	XIV, 1981	1416	1
20.	Idem	<i>Familia luminii</i>	XIV, 1981	1430	6
21.	Idem	<i>Când vă vorbesc de pace</i>	XIV, 1981	1461	2
22.	Idem	<i>Afiș de pace</i>	XV, 1982	1489	3
23.	Idem	<i>Cântec pentru țară</i>	XV, 1982	1516	1
24.	Idem	<i>Steag de Mai</i>	XVI, 1983	1534	1
25.	Idem	<i>Republică senină</i>	XVI, 1983	1568	1
26.	Idem	<i>Pasărea păcii</i>	XVIII, 1985	1645	3
27.	Idem	<i>Dimineața în August</i>	XVIII, 1985	1654	1
28.	Idem	<i>Sigiliu al libertății</i>	XXI, 1988	1812	2
LXXIII.1.	Adrian MISIUGA	<i>Flamuri în August</i>	XII, 1979	1342	6
2.	Idem	<i>Imn Partidului</i>	XV, 1982	1482	6
3.	Idem	<i>Omagiu</i>	XVI, 1983	1519	2
4.	Idem	<i>Un gând pulsează-n țară</i>	XVII, 1984	1570	3
LXXIV.1.	Claudiu MOLDOVAN	<i>Cu dragoste neșarmurită îl urmăm</i>	XVII, 1984	1586	1
LXXV.1.	Gavril MOLDOVAN	<i>Pro Patria</i>	V, 1972	526	3
2.	Idem	<i>Imn patriei</i>	VII, 1974	1081	6
3.	Idem	<i>Fertile gânduri</i>	VII, 1974	1082	9
4.	Idem	<i>Încrezători cu fiecare treaptă</i>	VII, 1974	1099	6
5.	Idem	<i>Republicii un gând curat</i>	VIII, 1975	1101	6
6.	Idem	<i>2050</i>	XIII, 1980	1382	2
7.	Idem	<i>Poem pentru pâinea țării</i>	XV, 1982	1498	6

8.	Idem	<i>De ziua Republicii</i>	XV, 1982	1516	3
9.	Idem	<i>Clipele păcii</i>	XVI, 1983	1555	1
10.	Idem	<i>Republică atotbiruitoare</i>	XVI, 1983	1568	2
11.	Idem	<i>Spre măreț viitor</i>	XVII, 1984	1569	3
12.	Idem	<i>Omul inimilor noastre</i>	XVII, 1984	1570	1
13	Idem	<i>Ceașescu – biruința noastră</i>	XVII, 1984	1571	1
14.	Idem	<i>E o tărie în acest popor</i>	XVII, 1984	1585	3
15.	Idem	<i>August</i>	XVIII, 1985	1654	6
16.	Idem	<i>Hotarele patriei</i>	XXI, 1988	1812	2
LXXVI.1.	Rusalin MUREȘANU	<i>Pentru toți copiii</i>	VII, 1974	1070	2
2.	Idem	<i>Cu inima fierbinte</i>	XIX, 1986	1673	1
3.	Idem	<i>În Augustul de foc</i>	XIX, 1986	1706	1
LXXVII.1.	Virginia MUȘAT	<i>Votez</i>	VIII, 1975	1108	7
LXXVIII.1.	Victoria NALAȚ	<i>Partid</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	16
2.	Idem	<i>Zile de mai</i>	XV, 1982	1483	6
3.	Idem	<i>Spre comunista eră</i>	XVIII, 1985	1647	6
LXXIX.1.	Leonida NEAMȚU	<i>Întoarcerea armelor</i>	IV, 1971	227	2
LXXX.1.	Octavian NECHITI	<i>Dreptul de țară</i>	XVI, 1983	1554	6
2.	Idem	<i>Sunt mândru să trăiesc această zi</i>	XVIII, 1985	1624	3
3.	Idem	<i>Cânt de August</i>	XVIII, 1985	1653	6
4.	Idem	<i>Poem pentru Congresul IX</i>	XXI, 1988	1808	2
5.	Idem	<i>De ziua Republicii</i>	XXI, 1988	1830	2
LXXXI.1.	Ion NEGRU	<i>Gând de recunoștință</i>	XXI, 1988	1780	1
LXXXII.1.	Olimpiu NUȘFELEANU	<i>Țară de lumină</i>	VIII, 1975	1138	6
2.	Idem	<i>Cărți de grâu</i>	IX, 1976	1186	2
3.	Idem	<i>Fântânile țării</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14

4.	Idem	<i>Eroi apărători</i>	X, 1977	1214	6
5.	Idem	<i>Eroii în August</i>	X, 1977	1237	2
6.	Idem	<i>Tricolor</i>	XI, 1978	1277	2
7.	Idem	<i>Lumină în August</i>	XII, 1979	1341	7
8.	Idem	<i>Floarea iubirii de patrie</i>	XIII, 1980	1385	6
9.	Idem	<i>Clar de țară</i>	XIII, 1980	1390	6
10.	Idem	<i>Gând partinic</i>	XIV, 1981	1430	6
11.	Idem	<i>Unire</i>	XVI, 1983	1519	2
12.	Idem	<i>Armindeni</i>	XVI, 1983	1533	6
13.	Idem	<i>Voința de pace</i>	XVI, 1983	1556	1
LXXXIII.1.	Ion OLTEAN-CIUCLIANI	<i>Mesajul păcii</i>	XV, 1982	1490	7
LXXXIV.1.	Maria OLTEANU	<i>În prag de August</i>	XVI, 1983	1548	2
2.	Idem	<i>Ocrotiți pacea lumii</i>	XVI, 1983	1557	3
3.	Idem	<i>Patrie</i>	XVII, 1984	1596	1
4.	Idem	<i>Zori de sărbătoare</i>	XVII, 1984	1601	6
5.	Idem	<i>Țara</i>	XVII, 1984	1618	6
6.	Idem	<i>Patria</i>	XVIII, 1985	1653	3
7.	Idem	<i>Apel pentru pace</i>	XIX, 1986	1680	6
8.	Idem	<i>Zile senine de pace</i>	XIX, 1986	1726	2
9.	Idem	<i>Cinstire</i>	XX, 1987	1775	1
10.	Idem	<i>Aniversare</i>	XXI, 1988	1781	2
11.	Idem	<i>E zi de August</i>	XXI, 1988	1812	2
12.	Idem	<i>Erou între eroi</i>	XXII, 1989	1834	2
LXXXV.1.	Luca ONUL	<i>Când spun partid</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	16
2.	Idem	<i>Partidului</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
3.	Idem	<i>Poem</i>	XVII, 1984	1614	7

4.	Idem	<i>23 August</i>	VII, 1974	1082	9
5.	Idem	<i>Patria</i>	VIII, 1975	1133	6
6.	Idem	<i>Poem</i>	VIII, 1975	1138	6
7.	Idem	<i>Partidul conștiinței noastre</i>	IX, 1976	1171	1
8.	Idem	<i>Eroii lui August</i>	IX, 1976	1186	2
9.	Idem	<i>Partidul – arhitect de frumuseți</i>	IX, 1976	1200	2
10.	Idem	<i>Odă republicii</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	1
11.	Idem	<i>Pământul țării</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
12.	Idem	<i>Sonet pentru Republică</i>	IX, 1976	1204	2
13.	Idem	<i>Sonet patriei independente</i>	X, 1977	1222	2
14.	Idem	<i>Omagiu Republicii</i>	X, 1977	1256	2
15.	Idem	<i>Eternul scut</i>	XI, 1978	1259	1
16.	Idem	<i>Poem în Mai</i>	XI, 1978	1273	6
17.	Idem	<i>Patria în August</i>	XI, 1978	1289	6
18.	Idem	<i>Rostire către țară</i>	XII, 1979	1342	6
19.	Idem	<i>Cel mai curat adevăr</i>	XII, 1979	1356	7
20.	Idem	<i>Omagiu Republicii</i>	XII, 1979	1360	6
21.	Idem	<i>Omagiu președintelui Nicolae Ceaușescu</i>	XIII, 1980	1364	1
22.	Idem	<i>Printre acei de conștiință aleși</i>	XIII, 1980	1370	6
23.	Idem	<i>Ciitorul de frumuseți președintele Nicolae Ceaușescu</i>	XIII, 1980	1373	7
24.	Idem	<i>Patria în Mai</i>	XIII, 1980	1378	1
25.	Idem	<i>Chipul țării în August</i>	XIII, 1980	1394	6
26.	Idem	<i>Partidul arhitect de frumuseți</i>	XIV, 1981	1431	1
27.	Idem	<i>Imn pentru pace</i>	XIV, 1981	1463	3
28.	Idem	<i>Imn pentru Republică</i>	XIV, 1981	1464	1
29.	Idem	<i>Omagiu</i>	XV, 1982	1477	1

30.	Idem	<i>Rostire către țară – în cinstea Conferinței Naționale a PCR</i>	XV, 1982	1512	2
31.	Idem	<i>Partidului</i>	XVI, 1983	1518	1
32.	Idem	<i>Imn în Ianuarie</i>	XVI, 1983	1519	1
33.	Idem	<i>Imn la sărbătoarea Republicii</i>	XVI, 1983	1567	1
34.	Idem	<i>Patria în Mai</i>	XVII, 1984	1585	3
35.	Idem	<i>Imn în August</i>	XVII, 1984	1601	6
36.	Idem	<i>Poem</i>	XVII, 1984	1614	7
37.	Idem	<i>E Ceaușescu iarăși în frunte reale</i>	XVII, 1984	1616	2
38.	Idem	<i>Pentru tot ce-n inimi cântă</i>	XVIII, 1985	1625	6
39.	Idem	<i>Cântec pentru Republică</i>	XVIII, 1985	1672	2
40.	Idem	<i>Partidul</i>	XIX, 1986	1683	6
41.	Idem	<i>Țara</i>	XIX, 1986	1706	2
42.	Idem	<i>Republica</i>	XIX, 1986	1726	6
43.	Idem	<i>Omagiu</i>	XX, 1987	1729	3
44.	Idem	<i>Urare românească</i>	XX, 1987	1730	5
45.	Idem	<i>Poem în August</i>	XX, 1987	1759	2
46.	Idem	<i>Vatră de eroi</i>	XX, 1987	1772	2
47.	Idem	<i>Iubit ca tricolorul</i>	XXI, 1988	1781	2
48.	Idem	<i>Slavă lui August</i>	XXI, 1988	1812	2
LXXXVI.1.	Anton OPROAIE	<i>Urmând Partidul Comunist Român</i>	XI, 1978	1412	6
2.	Idem	<i>Patria</i>	XII, 1979	1340	6
3.	Idem	<i>Partidul în Mai</i>	XV, 1982	1481	6
4.	Idem	<i>Poem</i>	XVI, 1983	1519	2
LXXXVII.1.	Ioana ORBAN	<i>Drag din dorul neamului</i>	XI, 1978	1260	2
2.	Idem	<i>Spre comunism se-nalță țara</i>	XII, 1979	1355	5

3.	Idem	<i>Zi de August</i>	XIII, 1980	1394	6
4.	Idem	<i>La mulți ani, erou al păcii</i>	XV, 1982	1467	2
5.	Idem	<i>Cunună de nestemate</i>	XVI, 1983	1518	3
6.	Idem	<i>Ești viața vieții mele</i>	XVI, 1983	1519	2
7.	Idem	<i>La mulți ani iubit conducător</i>	XXI, 1988	1781	2
8.	Idem	<i>Iubitului conducător</i>	XXII, 1989	1843	3
LXXXVIII.1.	Pavel PEREȘ	<i>Unirea înălțătorul semn</i>	XVI, 1983	1565	2
2.	Idem	<i>Imn înalt</i>	XIX, 1986	1683	1
3.	Idem	<i>Înaltă cinstire</i>	XX, 1987	1779	2
XXXIX.1.	Domnița PETRI	<i>Basorelief comunist</i>	VII, 1974	1071	6
XC.1.	Ioan PINTEA	<i>Lumini pe plaiurile bistrițene</i>	XXI, 1988	1812	2
XCI.1.	Constantin PODANI	<i>Stampă</i>	V, 1972	433	2
XCII.1.	Daniel POP	<i>Stegar al Păcii</i>	XXI, 1988	1781	2
XCIII.1.	Dorina POP	<i>Odă Republicii</i>	XII, 1979	1360	6
XCIV.1.	Petre POP	<i>În Epoca de aur</i>	XXII, 1989	1834	1
2.	Idem	<i>Primei fiice a țării</i>	XXII, 1989	1840	3
3.	Idem	<i>Era comunistă</i>	XXII, 1989	1848	2
4.	Idem	<i>Partidul</i>	XXII, 1989	1849	2
XCV.1.	Petru POP	<i>Omagiu Republicii</i>	XXI, 1988	1826	1
2.	Idem	<i>Un nume tuturor drag</i>	XXII, 1989	1831	1
3.	Idem	<i>Sub românesc și trainic curcubeu</i>	XXII, 1989	1860	1
XCVI.1.	Pompeiu POP	<i>De ziua mamei</i>	VII, 1974	1017	1
XCVII.1.	Tit-Liviu POP	<i>Acestui pământ</i>	VII, 1974	1085	6
2.	Idem	<i>În țara sfântă, România</i>	X, 1977	1214	6
XCVIII.1.	Rodica POP-BOȘCA	<i>Sceptru al dreptății</i>	XIV, 1981	1445	6
2.	Idem	<i>Al comunistului stindard</i>	XXI, 1988	1780	3

XCIX.1.	Ioan Mihail POPA	<i>Copilărie</i>	VII, 1974	974	2
2.	Idem	<i>Anotimpul împlinirilor</i>	VIII, 1975	1145	6
3.	Idem	<i>Tricoloru-n sărbătoare</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
4.	Idem	<i>Gestul nostru spre larg</i>	XVII, 1984	1591	6
5.	Idem	<i>Republicii</i>	XVII, 1984	1620	1
C.1.	Ion POPA ARGEȘANU	<i>Poem în ianuarie</i>	XX, 1987	1729	1
CI.1.	Ioan PUPEZĂ	<i>De veghe</i>	XV, 1982	1487	6
2.	Idem	<i>Odă patriei unite</i>	XVII, 1984	1570	3
CII.1.	Virgil RAȚIU M.	<i>Către conducătorul țării</i>	XI, 1978	1260	2
CIII.1.	Virgil M. RAȚIU	<i>Acei ce suntem</i>	VIII, 1975	1138	6
2.	Idem	<i>Țăranii 1907</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
3.	Idem	<i>PATRIE</i>	XI, 1978	1282	2
4.	Idem	<i>Ceea ce am învățat muncind FOȘTILOR BRIGADIERI</i>	XI, 1978	1283	2
CIV.1.	Aurel RĂU	<i>Patriei</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	3
CV.1.	George ROȘ	<i>Metamorfoza</i>	VII, 1974	„Ritmuri”	16
2.	Idem	<i>Patrie</i>	VII, 1974	1093	2
3.	Idem	<i>Partidul</i>	VII, 1974	1098	7
4.	Idem	<i>Țara</i>	VIII, 1975	1135	6
5.	Idem	<i>Patrie</i>	VIII, 1975	1138	6
6.	Idem	<i>Sentiment în August</i>	IX, 1976	1186	2
7.	Idem	<i>Poem către patrie</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	14
8.	Idem	<i>Republicii</i>	IX, 1976	1204	2
9.	Idem	<i>Prin patrie</i>	X, 1977	1237	2
10.	Idem	<i>Poem către țară</i>	XI, 1978	1289	6
11.	Idem	<i>Sentiment de august</i>	XII, 1979	1341	7

13.	Idem	<i>Partidul în Mai</i>	XIII, 1980	1378	6
14.	Idem	<i>Prin Ceaușescu înțelegem mai bine...</i>	XVI, 1983	1519	2
15.	Idem	<i>Inscripții în August</i>	XVI, 1983	1549	6
16.	Idem	<i>Poem</i>	XVII, 1984	1597	1
CVI.1.	Mihai ROȘCA	<i>Cânt de Mai</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
2.	Idem	<i>În semn de mulțumire</i>	IX, 1976	1174	2
3.	Idem	<i>O inimă dreaptă, cutezătoare</i>	X, 1977	1222	2
CVII.1.	Ion SEGĂRCEANU	<i>Poem înălțător</i>	XX, 1987	1727	3
CVIII.1.	D. SIMIONCA	<i>Votăm pentru fericirea noastră</i>	XIII, 1980	1370	6
CIX.1.	George SIMION	<i>Mărețul August</i>	XIV, 1981	1446	6
2.	Idem	<i>Zi de mai întâi</i>	XV, 1982	1481	1
3.	Idem	<i>Ninsoare pe umerii Republicii</i>	XV, 1982	1513	2
4.	Idem	<i>Republica, cetate de cuvânt</i>	XVI, 1983	1568	3
5.	Idem	<i>Patria</i>	XVII, 1984	1585	3
6.	Idem	<i>Pe carpatine meleaguri</i>	XVII, 1984	1601	6
CX.1.	Ion SOCOL	<i>Gravură din martie</i>	XVIII, 1985	1631	3
2.	Idem	<i>Lumini de înaltă slavă</i>	XVIII, 1985	1638	1
3.	Idem	<i>Curcubeu în August</i>	XXI, 1988	1812	1
CXI.1.	Erna-Maura SOCOLEAN	<i>Partidul</i>	XIII, 1980	1389	1
CXII.1.	Crina SOROCEANU	<i>Urare</i>	XIX, 1986	1674	3
CXIII.1.	Irimie STRĂUȚ	<i>Partidul</i>	XX, 1987	1778	1
CXIV.1.	Corneliu ȘERBAN	<i>Partidul suntem noi</i>	V, 1972	526	3
CXV.1.	Ileana ȘERBAN	<i>Partidului mulțumire</i>	VIII, 1975	1145	6
CXVI.1.	Ioan ȘIMON	<i>Nestăvilit un cântec...</i>	XVII, 1984	1586	3
2.	Idem	<i>Spre împliniri mărețe</i>	XVIII, 1985	1621	3

3.	Idem	<i>Omagiu Partidului</i>	XX, 1987	1755	2
CXVIII.1.	Sandu ȘTEFĂNESCU	<i>Erou al României socialiste</i>	XVIII, 1985	1649	6
2.	Idem	<i>Arc de lumină</i>	XX, 1987	1730	6
CXIX1..	Sorin TEODORESCU	<i>Uniți, puternici, suverani</i>	XIX, 1986	1708	2
CXX.1.	Vasile TEODORESCU	<i>Ne-ați pus în mână abecedarul</i>	X, 1977	1229	5
CXXI.1.	Victor TULBURE	<i>Înaltă cinstire</i>	XX, 1987	1728	3
CXXII.1.	Titina Nica ȚENE	<i>La marele sfat al comuniștilor</i>	XVII, 1984	1612	6
CXXIII.1.	Cornel UDREA	<i>Și dac-a fost să poarte-un nume</i>	XVII, 1984	1605	6
2.	Idem	<i>Legământ</i>	XIX, 1986	1690	1
CXXIV.1.	Ioana URS	<i>Imn primăverii</i>	VIII, 1975	1113	6
CXXV.1.	Ioana URS GÎȚA	<i>În primăvara țării</i>	IX, 1976	1167	6
2.	Idem	<i>Rădăcină și stea</i>	IX, 1976	„Ritmuri”	15
CXXVI.1.	Mihai Lucian VALEA	<i>Aniversară</i>	XXI, 1988	XXI, 1988	2
CXXVII.1.	Viorel VARGA	<i>Ctitor al noilor colonne</i>	XX, 1987	1730	1
CXXVIII.1.	Nicolae VÂNĂTORU	<i>Drumul spre mină</i>	VIII, 1975	1145	6
CXXIX.1.	Nicolae VEREȘ	<i>Om de omenie</i>	XVI, 1983	1519	2
2.	Idem	<i>Spre comunista eră</i>	XVI, 1983	1544	1
3.	Idem	<i>Despre patrie</i>	XVI, 1983	1549	6
CXXX.1.	Ștefan VEȘCARI	<i>Zi de Mai</i>	XI, 1978	1273	6
2.	Idem	<i>Gândind Patria</i>	XI, 1978	1286	2
3.	Idem	<i>Inscripție în August</i>	XI, 1978	1290	2
4.	Idem	<i>Poem către țară</i>	XIII, 1980	1412	6
5.	Idem	<i>Partidului în Mai</i>	XIV, 1981	1430	6
6.	Idem	<i>Poem către țară</i>	XIV, 1981	1446	6
7.	Idem	<i>Poem despre pace</i>	XIV, 1981	1460	3
8.	Idem	<i>Partidului</i>	XV, 1982	1507	2

9.	Idem	<i>Crez</i>	XIX, 1986	1691	6
10.	Idem	<i>Imn</i>	XXI, 1988	1781	2
11.	Idem	<i>Armindeni</i>	XXI, 1988	1795	1
CXXXI.1.	Viorica VIMAN	<i>Poem pentru Congresul XII</i>	XII, 1979	1354	1
2.	Idem	<i>Odă patriei</i>	XII, 1979	1357	6
3.	Idem	<i>Cântec pentru Președintele țării</i>	XIII, 1980	1365	7
4.	Idem	<i>Dau votul meu de adevăr și pace</i>	XIII, 1980	1369	6
5.	Idem	<i>Partidul</i>	XIII, 1980	1379	1
6.	Idem	<i>Poem de dragoste pentru copiii lumii</i>	XIII, 1980	1382	1
7.	Idem	<i>Țara în August</i>	XIII, 1980	1394	6
8.	Idem	<i>Omagiu partidului</i>	XIV, 1981	1426	6
9.	Idem	<i>Țara în August</i>	XIV, 1981	1446	6
10.	Idem	<i>Imn pentru pace</i>	XIV, 1981	1458	2
11.	Idem	<i>Poem despre prezentul țării</i>	XVII, 1984	1612	6
12.	Idem	<i>Președintelui țării</i>	XVIII, 1985	1633	1
CXXXII.1.	Dumitru VÂRJAN	<i>Țara în August</i>	XIII, 1980	1395	6
CXXXIII.1.	Dumitru VÎRJAN	<i>Plenitudine</i>	XIII, 1980	1373	7
2.	Idem	<i>Slavă partidului</i>	XX, 1987	1772	2
3.	Idem	<i>Sonet pentru țară</i>	XXI, 1988	1811	2
CXXXIV.1.	Sorina ZAHARIA	<i>Întrupare</i>	XIII, 1980	1401	6
CXXXV.1.	Mircea Radu ZĂGREAN	<i>E toamnă</i>	XII, 1979	1350	6
CXXXVI.1.	Constantin ZIEGLER	<i>Aniversarul Mai</i>	XXII, 1989	1847	2

Fotografii din colecția Dorin Dologa

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CASA DE CULTURĂ SÂNGEORZ-BĂI

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229